

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

2014

Kateřina Němcová

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

**Pěstounská péče – Názor pěstounů z organizace S na odbornou přípravu žadatelů o
pěstounskou péči**

**Foster Care – Opinions of Foster Parents from Organisation S on Professional
Preparation of Applicants for Foster Care**

Vedoucí práce:
Mgr. et Bc. Jan Kaňák

Autor:
Kateřina Němcová

2014

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Janu Kaňákovi za odborné vedení mé práce, za jeho trpělivost a cenné rady.

.....
Kateřina Němcová

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Pěstounská péče – Názor pěstounů z organizace S na odbornou přípravu žadatelů o pěstounskou péči napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne

podpis

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tematikou pěstounské péče, jejím postavením v rámci systému náhradní rodinné péče v České republice. V teoretické části práce je blíže popsáno její fungování a proces zprostředkování pěstounské péče. Praktická část práce se zaměřuje na odbornou přípravu žadatelů o pěstounskou péči, která je součástí procesu zprostředkování pěstounské péče. Cílem praktické části práce je odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, která zní: Jak celkově nazírají pěstouni na odbornou přípravu žadatelů o pěstounskou péči, kterou museli absolvovat? K jejímu zodpovězení byl proveden kvalitativní výzkum, konkrétně polostrukturované rozhovory s pěstouny z organizace S.

Anotation

This bachelor work is concerned with foster care, its position in system of artificial family care in the Czech republic. In theoretical part is more closely described its function and the process of the mediation of foster care. The practical part focuses on professional preparation of applicants for foster care, which is part of the process of the mediation of foster care. The target of practical part is to answer the main survey question: What foster parents think of professional preparation of applicants for foster care they had to pass? For answering the question was realised qualitative survey, concretely semistructured interviews with foster parents from organisation S.

KLÍČOVÁ SLOVA

náhradní rodinná péče, poručenství, osvojení, pěstouni, pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, zprostředkování pěstounské péče, odborná příprava pěstounů

KEY WORDS

artificial family care, wardship, adoption, foster parents, foster care, short-term foster care, mediation of foster care, professional preparation of foster parents

OBSAH

ÚVOD	6
1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	7
1.1 Svěření do péče jiné fyzické osoby než rodiče	8
1.2 Poručenství	9
1.3 Osvojení	11
1.3.1 Osvojení zrušitelné	12
1.3.2 Osvojení nezrušitelné	12
1.3.3 Změna podle nového občanského zákoníku.....	12
2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE	14
2.1 Předpěstounská péče	14
2.2 Finanční zajištění pěstounské péče	14
2.3 Právní aspekty pěstounské péče	15
2.3.1 Co nového přinesla právní úprava od 1. 1. 2014 podle nového občanského zákoníku?	15
2.4 Jaké jsou děti, které přicházejí do pěstounské péče a odkud vlastně přicházejí?	16
2.5 Práva a povinnosti pěstounů	17
2.6 Motivace pro výkon pěstounské péče.....	18
2.7 Vazba mezi dítětem a pěstounem	19
2.8 Pěstounská péče na přechodnou dobu	20
3 PROCES ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE	21
3.1 Odborné posuzování žadatelů	22
3.2 Odborná příprava pěstounů	23
3.2.1 Rozdíly mezi přípravou budoucích osvojitelů a pěstounů	25
3.2.2 Cíle přípravy pěstounů	26
3.3 Vydání rozhodnutí.....	27
3.4 Vzdělávání pěstounů	28
4 PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	29
4.1 Operacionalizace	31
4.2 Postup realizace výzkumu	34
4.3 Etické konsekvence výzkumu	34
4.4 Metoda analýzy dat	35
4.5 Kvalita výzkumu	35
4.6 Výzkum	38
4.6.1 Účastníci výzkumu	38
4.6.2 Kategorizace	38
4.6.3 Vyhodnocení dílčích výzkumných otázek	39
4.7 Závěr výzkumu.....	47
Seznam použité literatury	53
Seznam online zdrojů	54
Resumé / Summary	55

ÚVOD

Bakalářská práce se věnuje problematice pěstounské péče v rámci systému náhradní rodinné péče v České republice. Teoretická část se zabývá fungováním pěstounské péče a její postupnou profesionalizací, zejména odbornou přípravou žadatelů o pěstounskou péči.

Cílem praktické části je odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, která zní: Jak celkově nazírají pěstouni na odbornou přípravu žadatelů o pěstounskou péči, kterou museli absolvovat? Pro získání potřebných dat byly provedeny polostrukturované rozhovory s pěstouny, kteří spolupracují s organizací S. Z rozhovorů byl nejprve pořízen audiozáznam, poté byly přepsány do písemné podoby a posléze vyhodnoceny.

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Co s dětmi, o něž se rodiče nemohou, neumějí či nechťejí starat? Řešením jejich nelehké situace jsou pověřeny orgány sociálně-právní ochrany dětí. Dítěti je poskytnuta náhradní výchovná péče, a to buď ústavní, nebo rodinná. To znamená, že náhradní výchovná péče v sobě zahrnuje širokou škálu různých forem náhrady nefunkční biologické rodiny. Patří sem kojenecké ústavy, diagnostické ústavy, dětské domovy, ústavy sociální péče, výchovné ústavy, osvojitelské (adoptivní) rodiny, pěstounské rodiny, zařízení pro výkon pěstounské péče či poručenství.

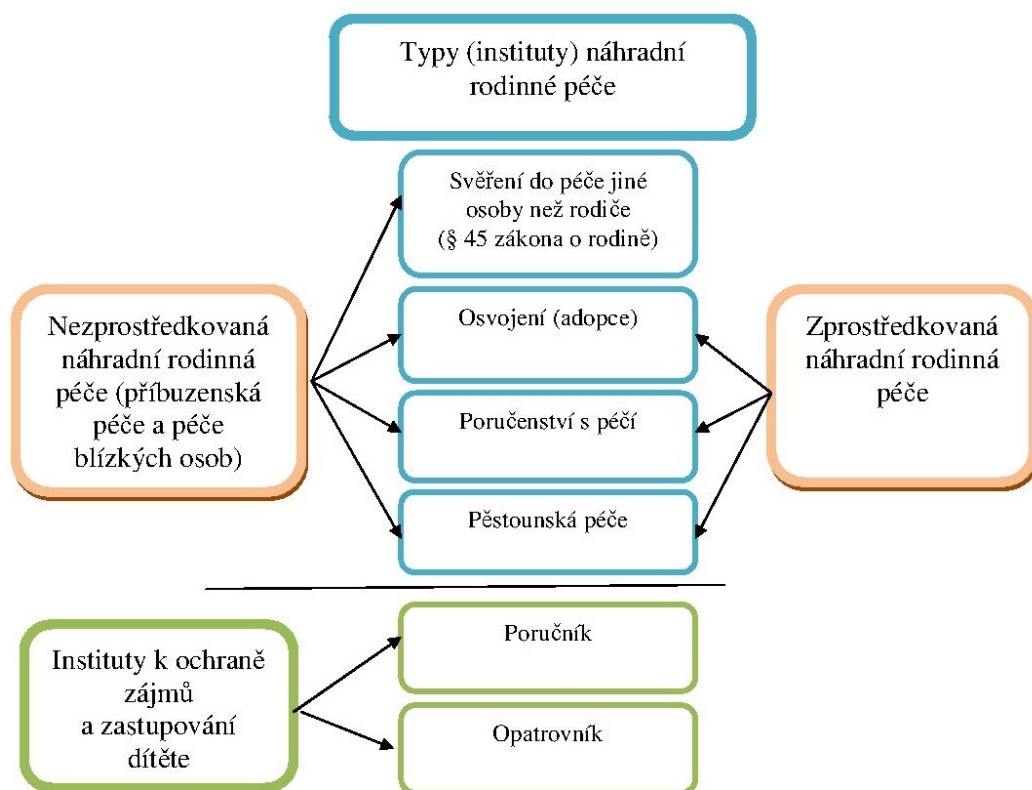
V současné době se upřednostňuje náhradní rodinná péče před péčí ústavní. Dítě je vychováváno náhradními rodiči v rodinném zázemí. Prostředí náhradní rodiny by mělo odpovídat životu v přirozené rodině. Dětem tzv. sociálně osiřelým¹ takový život chybí nebo jej nikdy nezažily, ačkoliv je pro jejich zdravý vývoj velice důležitý. Proto by mělo být prostředí náhradní rodiny co nejvíce podnětné. Málo podnětné prostředí je některými odborníky vytýkáno právě ústavní výchově.

Jednotlivé formy náhradní rodinné péče jsou upraveny novým občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb., který je účinný od 1. 1. 2014. Předtím je upravoval zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění. Jsou jimi svěřeni do péče jiné fyzické osoby než rodiče, osvojení (adopce), pěstounská péče (včetně nově vzniklého institutu pěstounské péče na přechodnou dobu) a poručenství (pokud poručník o dítě osobně pečuje). Jednotlivé typy náhradní rodinné péče znázorňuje pro lepší představu následující schéma, které však není již zcela aktuální, protože bylo vypracováno podle staré právní úpravy zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině.

---

¹ Sociálně osiřelé dítě není sirotkem v pravém slova smyslu (rodiče zemřeli). Jde o to, že alespoň jeden z jeho biologických rodičů stále žije, ale z různých důvodů se o své dítě nestará.

Obrázek 1 Rozdělení náhradní rodinné péče

http://www.nahradnirodina.cz/nahradni_rodinna_pecel.html

1.1 Svěření do péče jiné fyzické osoby než rodiče

Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby je prvním z institutů náhradní rodinné péče. Náhradními rodiči nemusí být pouze cizí lidé. Upřednostňuje se svěření dítěte do péče prarodičům, členům širší rodiny nebo osobám, které jsou dítěti známé a blízké. Teprve pokud žádná z těchto jmenovaných osob neprojeví zájem o péči o dítě, dochází k vyhledávání jiných fyzických osob vhodných k tomu stát se dítěti náhradními rodiči. Přednost rodinných příslušníků před jinými fyzickými osobami při svěřování dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče je dána ze zákona: „*Pečující osoba musí skýtat záruky řádné péče, mít bydliště na území České republiky a souhlasit se svěřením dítěte do osobní péče. Ujala-li se osobní*

*péče o dítě osoba příbuzná nebo dítěti blízká, dá jí soud přednost před jinou osobou, ledaže to není v souladu se zájmy dítěte.*²

Je povoleno svěřit dítě do společné péče manželů. Pokud by se však manželé rozvedli, končí jejich společná výchova svěřeného dítěte. Je proto nutné, aby rozvodu předcházela nová úprava práv a povinností manželů k dítěti. Jestliže se stane, že jeden z manželského páru zemře, zůstane dítě v péči toho druhého. Při svěření dítěte do výchovy pouze jednoho manžela musí získat souhlas druhého manžela. Tento souhlas není nezbytný, pokud není dotčený manžel plně způsobilý k právním úkonům (zbaven svéprávnosti) či pokud by jeho obstarání bylo spjato s nějakou těžce překonatelnou překážkou.

Soudním rozsudkem jsou jasně upravena všechna práva a povinnosti fyzických osob k dítěti, které je jim svěřeno do péče. Vyživovací povinnost rodičů k dítěti trvá i po dobu, kdy je dítě svěřeno do péče jiné fyzické osoby než rodiče. Rodiče by měli výživné vyplácet přímo této fyzické osobě. Předpokládá se, že bude s výživným rozumně hospodařit. V případě jeho neplacení má právo vymáhat výživné na rodičích. Nerozhodne-li soud jiným způsobem, zůstává rodičům jejich rodičovská zodpovědnost k dítěti a jsou také nadále jeho zákonnými zástupci.

*„Návrh na svěření do péče může k soudu podat osoba, která chce dítě do péče svěřit. Soud může však také řízení o svěření do péče zahájit i bez návrhu například z podnětu obce s rozšířenou působností, proto je výslovnou podmínkou, že osoba musí se svěřením do své péče souhlasit.“*³ Svěření do péče jiné osoby než rodiče musí být samozřejmě v zájmu dítěte.

1.2 Poručenství

Soud ustanoví pro dítě poručníka v případech, kdy oba rodiče nezletilého dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti či byl výkon jejich rodičovské zodpovědnosti pozastaven nebo pokud nejsou způsobilí k právním úkonům v plném rozsahu. Jestliže nejsou rodiče plně způsobilí k právním úkonům, nemají ani rodičovskou zodpovědnost k dítěti.

---

² Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., § 954

³ Středisko náhradní rodinné péče. Středisko náhradní rodinné péče. [online]. © 2013 [cit. 2014-1-13]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/nahradni_rodinna_pecel

„Poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost. S ohledem na osobu poručníka nebo poměry dítěte, jakož i s ohledem na to, z jakého důvodu rodiče nemají všechny povinnosti a práva, může být výjimečně okruh povinností a práv poručníka vymezen jinak.“⁴

„Pokud soudem ustanovený poručník bude o dítě osobně pečovat a naplňovat všechny složky rodičovské zodpovědnosti, nastupuje na místo rodičů téměř v celém rozsahu. V případě osobní péče o dítě jsou poručník i dítě (poručenec) zabezpečeni dávkami pěstounské péče za stejných podmínek jako pěstoun a dítě svěřené do pěstounské péče.“⁵

Rodiče dítěte mají možnost doporučit soudu osobu, která by podle nich byla vhodným poručníkem. Jestliže tak neučiní, soud ustanoví poručníkem (stejně jako u svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče) příbuzného dítěte nebo osobu blízkou, případně jinou fyzickou osobu.

Soud dohlíží nad výkonem poručníkovi funkce ve všech záležitostech dítěte, včetně správy jeho majetku. Poručník podává soudu zpravidla jednou do roka hlášení o poručenci a předkládá mu účty ze správy jeho jmění. Jestliže chce poručník rozhodnout o podstatné věci týkající se dítěte, potřebuje k tomu vždy souhlas soudu.

Poručník zastává všechna práva a povinnosti k dítěti, která by jinak náležela jeho biologickým rodičům. Mezi dítětem a poručníkem však nevzniká ze zákona stejný poměr jako mezi dítětem a rodiči. Soud může poručníka na jeho žádost zprostit jeho funkce.

Soud může poručníka zbavit jeho funkce, jestliže o to sám požádá, dále pokud se stane nezpůsobilým pro výkon poručenství či porušuje svoje povinnosti vůči dítěti. V případě rozvodu manželů, kteří jsou poručníky dítěte, musí soud posoudit, zda jimi mohou být i nadále. Soud může jednoho z rozvádějících se manželů zprostit funkce poručníka.

---

⁴ Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., § 928 (2)

⁵ MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Rodina a ochrana práv dětí. [online]. © 2014 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14501>

1.3 Osvojení

Podle Zdeňka Matějčka je osvojení neboli adopce nejdokonalejší formou náhradní rodinné péče. Důležité je si uvědomit, že při osvojení přijímají rodiče dítě za vlastní, proto k němu mají stejná práva a povinnosti jakoby byli jeho biologickými rodiči. Dítě získává příjmení svých adoptivních rodičů. Osvojit si mohou manželé pouze dítě, které ještě nedosáhlo zletilosti. O adoptování dítěte novými rodiči musí rozhodnout soud. Dále platí, že zájemci musí před samotným osvojením o dítě osobně pečovat na své náklady po dobu nejméně třech měsíců. „*Souhlas rodičů s osvojením může být dán buď ve vztahu ke konkrétním žadatelům o osvojení (tzv. adresný souhlas), nebo předem, bez vztahu k určitým osvojitelům (tzv. blanketový souhlas).*“⁶

Adoptovat opuštěné dítě chtějí nejvíce bezdětné páry, protože chtějí naplnit svoje rodičovské role. „*Jejich motivace je tedy zjevná a většinou do značné míry nedobrovolná. Tito lidé touží po dítěti, dali by přednost dítěti vlastnímu, a k rozhodnutí dítě si adoptovat docházejí obvykle po mnoha zklamáních, po mnoha neúspěšných pokusech o umělé oplodnění, a někdy i se skrytou touhou ošálit osud – vždyť tak často se stává, že teprve po přijetí dítěte do adopce žena otěhotní.*“⁷ Nemůžeme tvrdit, že by jejich motivace měla menší hodnotu. Oni si jistě sami nevybrali, že nemohou mít vlastní děti. Mohou být stejně skvělými rodiči jako páry s dětmi.

Hlavním problémem, se kterým se adopce potýká, je jistá náročnost budoucích osvojitelů na „kvalitu“ dětí. Je zcela normální, že lidé, kteří nemohou mít vlastní děti, mají vysoké nároky na vzhled, nízký věk, dobrý zdravotní stav a inteligenci budoucího osvojení. Zájemci chtějí převzít do péče co nejlepší dítě, ale jejich nároky nemohou být většinou uspokojeny. Proto může trvat i několik let, než vysněné dítě převezmou. Stává se, že nakonec ustoupí ze svých, mnohdy přemrštěných, požadavků nebo svou žádost kvůli dlouhé čekací době zruší. Může se také stát, že než se dítěte dočkají, jejich manželství se z různých důvodů rozpadne.

Dalším problémem je obava zájemců, co z jejich adoptovaného dítěte jednou vyroste. Tato obava se zakládá na reálném faktu, že je dítě jejich jen po právní stránce, zatímco jeho

---

⁶ Adopce.com. : projekt náhradní rodinné péče. [online]. © 2010 [cit. 2014-1-20]. Dostupné z: <http://www.adopce.com/adopce-osvojeni/zakladni-pojmy/souhlas-rodicu-s-osvojenim/>

⁷ ZEŽULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, s.r.o., 2012. s. 17 ISBN 978-80-262-0065-9

vnitřní genetické nastavení je výsledkem genetických zákonitostí přírody, které nelze pouhým přepisem rodného listu vymazat. (Zezulová, 2012) Bojí se, že genetika sehraje svou roli ve vývoji dítěte a z hodného a milého chlapce, kterému se jeho adoptivní rodiče po celé dětství a dospívání tolik věnovali, vyroste jednou například kriminálník, schopný okrást vlastní rodinu.

Existují dvě formy osvojení/adopce, a to zrušitelná a nezrušitelná.

1.3.1 Osvojení zrušitelné

První formou je zrušitelná adopce, někdy nazývaná jako adopce prvního stupně či prosté osvojení. Povinnosti a práva biologických rodičů sice přecházejí na adoptivní rodiče, ale v rodném listě dítěte zůstávají uvedeni jeho rodiče původní. Tento druh osvojení, jak již název napovídá, lze zrušit. Prostým osvojením dítěte zanikají jeho práva a povinnosti vůči původní rodině. Většinou se takto adoptují děti mladší jednoho roku, jelikož dítě do jednoho roku nelze osvojit nezrušitelně.

1.3.2 Osvojení nezrušitelné

Druhou formou je nezrušitelná adopce, to znamená adopce druhého stupně. Využívá se v praxi daleko častěji než adopce prvního stupně. V rodném listě dítěte jsou již uvedeni osvojitelé místo rodičů biologických. Osvojení druhého stupně není možné zrušit. Dítě může osvojit jedinec, manželský pár, manžel nebo manželka rodiče dítěte. „*Osvojení jedincem je podle zákona možné v případě, že je předpoklad, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání.*“⁸

1.3.3 Změna podle nového občanského zákoníku

Podle úprav nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. osvojení není formou náhradní rodinné péče, ale jedná se nově o formu rodičovství. Protože jde pouze o změnu statusu, kdy rozhodnutí soudu definitivně změní poměry mezi dítětem, osvojitelem a biologickými rodiči.

Změnu, kterou nový občanský zákoník přináší, je stanovení minimálního věkového rozdílu mezi osvojitelem a osvojencem, a to 16 let. Dříve zákon o rodině uváděl pouze,

---

⁸ MATĚJČEK, Zdeněk a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, s.r.o., 1999. s. 33 ISBN 80-7178-304-8

že mezi osvojitelem a osvojencem musí být adekvátní věkový rozdíl, který nebyl více specifikován. Dále je v § 873 nového občanského zákoníku, že soud může zbavit biologického rodiče práva dát souhlas s osvojením dítěte. Zásadní změnou je možnost dítěte dát souhlas s osvojením, pokud dosáhlo věku 12 let. Doteď byl souhlas dítěte s osvojením potřebný tehdy, když dítě dokázalo posoudit dosah osvojení. Nově by mělo být dítě informováno o tom, že je osvojené, nejpozději než začne chodit do školy. Nový občanský zákoník myslí také na biologické děti osvojitelů, proto dá soud souhlas s osvojením, pouze pokud nejsou narušeny zájmy těchto dětí. Nalezneme zde ještě několik málo dalších změn.

2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče, která je garantovaná státem. To znamená, že pěstouni musí hmotně zabezpečit dítě, za což jim stát poskytuje přiměřenou finanční odměnu. O pěstounské péči pojednává § 958 – 970 nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. „*Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi.*“⁹ Osoba, jež chce vykonávat pěstounskou péči, musí poskytnout záruku řádné výchovy dítěte.

2.1 Předpěstounská péče

Následující § 963 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., pojednává o dočasném svěření dítěte do péče osoby, která se chce stát jeho pěstounem. „*Soud může dítě svěřit zájemcům o pěstounskou péči do předpěstounské péče; její délku stanoví se zřetelem k okolnostem případu. Nad průběhem a úspěšností předpěstounské péče vykonává dohled.*“¹⁰

2.2 Finanční zajištění pěstounské péče

Na úvod je potřeba vysvětlit dva základní pojmy a to, osoba pečující a osoba v evidenci. Osoba pečující je definována jako fyzická osoba, která nese odpovědnost za výchovu dítěte. Přičemž osoba pečující je buď pěstoun, nebo poručník dítěte. Osoba v evidenci je pojem vytvořený z důvodu vzniku nové formy pěstounské péče, tj. pěstounská péče na přechodnou dobu. Jedná se o fyzickou osobu. Ta je vedena v evidenci osob, které vykonávají právě pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Dříve se dávky pěstounské péče řídily podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Poslanecká sněmovna schválila dne 7. 11. 2012 novelu zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která se stala účinnou od 1. 1. 2013. Novelu nalezneme ve Sbírce zákonů pod č. 401/2012 Sb. A právě k 1. 1. 2013 se dávky pěstounské péče již déle neřídí zákonem o státní sociální podpoře, ale zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Jejich výplata spadá nyní pod kompetence krajských poboček Úřadu práce ČR. O dávky si musí

---

⁹ Středisko náhradní rodinné péče. Středisko náhradní rodinné péče. [online]. © 2013 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/cesta_zajemcu_k_prijeti_ditete_do_nahradni_rodinne_pece

¹⁰ Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., § 958 (1)

člověk požádat na té pobočce, která se nachází v místě jeho trvalého bydliště. Konkrétními dávkami pěstounské péče jsou příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla, příspěvek při ukončení pěstounské péče.

2.3 Právní aspekty pěstounské péče

Nově je rodinné právo od ledna 2014 upravováno novým občanským zákoníkem, což je zákon č. 89/2012 Sb., dále zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který prošel v poslední době řadou důležitých změn, jeho novelizované znění je platné od ledna 2013.

Soud může svěřit dítě do pěstounské péče buď fyzické osobě (jedinci) nebo do společné pěstounské péče manželů. Soud může pěstounskou péči zrušit, a to na žádost pěstouna nebo z jiných důležitých důvodů. Jinak platí, že pěstounská péče končí dosažením zletilosti dítěte.

Než soud rozhodne o svěřením dítěte do pěstounské péče, musí si vyžádat na orgánu sociálně-právní ochrany dětí potvrzení o vhodnosti zájemce pro výkon pěstounské péče.

Nově vedle zájmu a blaha dítěte z hlediska sociálně-právní ochrany stojí ochrana rodičovství, rodiny, práva dítěte na rodičovskou výchovu a péči s ohledem na širší sociální prostředí.

Celkově by měla novelizace zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, přinést nový, hlavně kvalitnější systém sociálně-právní ochrany.

2.3.1 Co nového přinesla právní úprava od 1. 1. 2014 podle nového občanského zákoníku?

„Pěstounská péče je osobní péčí o dítě třetí osobou. Děti svěřené do pěstounské péče zpravidla své rodiče znají, předpokládá se tedy i styk rodiče s dítětem. Pěstounská péče by měla být vnímána spíše jako dočasná péče. Soud může pěstounskou péči vymezit na dobu určitou (například po dobu pobytu rodiče v léčebně), ale i neurčitou. Pěstounská péče tak může řešit nastalé krize v rodině atd. Rodiče mohou děti požadovat i zpět (to je v souladu

s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva).¹¹ Dále je zde uvedeno, že se na prvním místě dává přednost osobní péči o dítě jeho příbuzným či osobou blízkou. Přičemž pěstounská péče má vždy přednost před péčí o dítě ve všech zařízeních ústavního typu.

Samozřejmě je nutné si uvědomit, že výklad jednotlivých ustanovení nového občanského zákoníku a jeho aplikace bude stále procházet dalšími úpravami vzhledem k jeho užívání v praxi.

2.4 Jaké jsou děti, které přicházejí do pěstounské péče a odkud vlastně přicházejí?

„Jsou to často děti, které zažily odmítnutí vlastních rodičů, byly opuštěny svou rodinou, nikdo je nemiloval, nebylo o ně řádně pečováno a jejich výchova byla vážně zanedbávána. Jsou to tedy děti, které mají hodně smutné zkušenosti a minulost.“¹² Tyto děti často před příchodem do pěstounské rodiny pobývaly v nějakém ústavním zařízení. Bohužel ani sebelepší ústavní zařízení (přes veškerou snahu odborníků, kteří zde pracují) nedokáže plně zajistit dostatek lásky, citovosti a pozornosti pro každé jednotlivé dítě.

Pěstounská péče je pro děti často jedinou šancí, jak vyrůstat v milující rodině. Jedná se zejména o děti, které nemohou být adoptovány. Můžou to být děti různých minoritních etnik, děti se zdravotním postižením, děti staršího věku či sourozenecké skupiny. V některých případech brání uskutečnění adopce po právní stránce souhlas rodičů s osvojením, proto bývá místo toho zvolena pěstounská péče.

Dítě v pěstounské péči je povinno v domácnosti pěstounů pomáhat podle svých schopností. Jestliže si dítě vydělává, mělo by také přispívat do společného rozpočtu rodiny.

---

¹¹ BUBLEOVÁ, Věduna, FRANTÍKOVÁ, Jana, VYSKOČIL, Filip, VÁVROVÁ, Alena, POKORNÁ, Pavla. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s., 2013.

¹² *Otázky z oblasti pěstounské péče: vzdělávání pro pěstouny a zájemce o pěstounskou péči*; [editor Jan Folda (ed.)]. - Vyd. 1. - Praha : Sdružení SOS dětských vesniček, 2010. s. 7 ISBN 978-80-86396-55-2

2.5 Práva a povinnosti pěstounů

Pěstoun může za dítě rozhodovat pouze v běžných záležitostech, neboť toto právo náleží i nadále jeho biologickým rodičům. K vyřízení mimořádných záležitostí proto potřebuje souhlas rodičů (např. vyřízení cestovního pasu), popřípadě soudu. Biologičtí rodiče dítěte mají stále vyživovací povinnost vůči dítěti a jsou stále jeho zákonnými zástupci (pokud nebyli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, nebo jim nebyla rodičovská zodpovědnost pozastavena). *„Pěstoun je povinen o dítě osobně pečovat. Pokud bylo dítě svěřeno do pěstounské péče jen jednomu z manželů, podílí se na jeho výchově i manžel, který není jeho rodičem – za předpokladu, že s ním žije ve společné domácnosti.“*¹³

Další práva a povinnosti pěstounů jsou obsažena v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Pěstouni mají právo na poskytnutí trvalé nebo jen dočasné pomoci při zajišťování osobní péče o děti, které jim byly svěřeny. Patří sem například vyřizování nezbytných záležitostí, smrt blízké osoby nebo dočasná pracovní neschopnost. Další právo pěstounů je právo poskytnutí pomoci se zaopatřením celodenní péče o děti, a to přinejmenším čtrnáct dní v kalendářním roce. Toto právo lze uplatnit pouze u dětí starších dvou let. Pěstouni mají právo na zajištění odborné psychologické, terapeutické či jiné pomoci alespoň jedenkrát za půl roku. V pořadí čtvrtým právem pěstounů je zprostředkování bezplatné možnosti zvyšovat si dovednosti a znalosti z oblasti péče o dítě. U dětí, které žijí v pěstounské rodině, není zakázán styk s biologickými rodiči. Naopak je tento styk spíše podporován. Z toho důvodu mají pěstouni právo na pomoc a asistenci při kontaktu s biologickou rodinou dítěte a také na zajištění vhodného prostoru pro jejich setkání.

Jak jsem již předeslala, pěstouni nemají pouze svá práva, ale musí plnit i určité povinnosti. Musí si zvyšovat svoji odbornou kvalifikaci, včetně dovedností v oblasti výchovy a péče o dítě, a to v rozsahu 24 hodin během jednoho kalendářního roku. Za druhé musí umožnit pověřenému zaměstnanci sledování vývoje svěřených dětí a naplňování dohody o výkonu pěstounské péče. Poslední povinností pěstounů je: *„v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči,*

---

¹³ Pěstouni mají právo na služby. Projekt „Pěstouni mají právo na služby“ je spolufinancován z programu Transition Facility Evropské unie, Nadací Terezy Maxové a Nadačním fondem J&T.. [online]. © 2010 [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: http://www.pestounskapecce.cz/legislativa.php#pestounska_pece

pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.“¹⁴ Všechna tato práva a povinnosti pěstounů jsou posléze ve vztahu ke konkrétní pěstounské rodině upravena v jejich dohodě o výkonu pěstounské péče.

2.6 Motivace pro výkon pěstounské péče

Zájemci o výkon pěstounské péče nejsou motivováni pouze touhou po dítěti. Mohou si přát mít nového sourozence pro svoje vlastní dítě nebo nechtějí čekat příliš dlouho, než budou moci nějaké dítě adoptovat. Některé páry se rozhodnou pro pěstounskou péči z důvodu, že jim jejich dítě zemřelo, a tak chtějí svoji nenaplněnou rodičovskou lásku dát nějakému opuštěnému dítěti. Existuje však mnoho dalších faktorů, díky nimž se manželské páry rozhodnou stát se pěstouny.

Někteří pěstouni se mohou příliš horlivě ponořit do výkonu své funkce. „*Souvisí s tím možnost přecenění vlastních sil a snaha zachránit co nejvíce dětí bez ohledu na vlastní rodinu, možnosti, které máme, a zdroje energie, bez níž to prostě nejde.*“¹⁵ Může se u nich až vytvořit takzvaný mesiášský komplex, někdy nazýván také jako spasitelský komplex. Osoba, která jím trpí, se domnívá, že jejím jediným životním úkolem je zachraňovat a zachránit ostatní lidi. To znamená, že v případě pěstounů nemyslí na sebe a svoji biologickou rodinu, ale stará se o co největší počet opuštěných dětí často na úkor svých vlastních sil. Pokud se o děti starají příliš zapáleně a nemyslí přitom na potřeby svého organismu, můžou si způsobit jeho celkové vyčerpání.

Extrémní motivací pro budoucí pěstouny, je finanční stránka. Mezi veřejností často panuje představa, že se lidé stávají pěstouny čistě pro peníze. Je pravda, že pěstouni dostávají od státu za své služby finanční odměnu. Ale nejedná se o tak velké sumy, aby mohli být pěstouny čistě pro peníze. Některé lidé, kteří významu pěstounství ve společnosti moc nerozumí, se často pohoršují nad tím, proč by měli pěstouni pobírat od státu peníze jenom za to, že se starají o děti. Oni se přece taky starají o děti a nikdo jim za to nic nedá, můžeme slyšet z mnohých úst. Velice se mi líbí argumentace paní Dagmar Zezulové, proč si pěstouni

---

¹⁴ MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Rodina a ochrana práv dětí. [online]. © 2014 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14501>

¹⁵ ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. s. 19 ISBN 978-80-262-0065-9

finanční odměnu zcela jistě zaslouží. „*Pěstouni dostávají odměnu proto, že výchovou dítěte se složitou minulostí prokazují státu a celé společnosti nedocenitelnou službu. Dítě, které vyrostlo v láskyplném prostředí pěstounské rodiny má mnohem více šancí uplatnit se v budoucím životě, nerozšiřovat řady sociálně vyloučených, přispívat do státní pokladny a přinášet společnosti užitek.*“¹⁶

Většinou trvá několik měsíců, mnohdy i let, než pěstouni dostanou do péče to svoje vysněné dítě. Tak jak do tohoto procesu vstupují plni nadšení a očekávání, může se stát, že během delší doby čekání jejich počáteční euforie upadne, ponoří se do zoufání a po čase se mohou dokonce přestat těšit. Je nutné mít na mysli, že i dobu čekání lze zužitkovat v tom smyslu, že umožní budoucím pěstounům připravit se plně na roli náhradního rodiče, utříbit si své plány a osobní záležitosti tak, aby vstup nového dítěte do rodiny byl plynulý a bez zbytečných negativních emocí a problémových situací. „*Cesta rodiny k opuštěnému dítěti se někdy zájemcům o náhradní rodinnou péči zdá příliš náročná a složitá. Zapomínají však, že i narození dítěte je provázeno devítiměsíčním čekáním a řadou nesnází. Toto oddálení příchodu nového člena rodiny může sloužit k přípravě na život s dítětem. Matka zabuduje budoucí dítě do svých plánů, připraví se na svou roli a sžije se s ní.*“¹⁷

2.7 Vazba mezi dítětem a pěstounem

Děti, které přichází do pěstounských rodin, za sebou mají často záporné až traumatické zkušenosti. Celkově je pro ně velice složité zapadnout do nové rodiny, najít si své místo v ní a navázat kontakt s jednotlivými členy. Mohou být nedůvěřiví a uzavření do sebe, což může být právě důsledkem jejich předchozích životních zkušeností. Proto je nutné snažit se navázat takový vztah náhradního rodiče s dítětem, v němž by se dítě cítilo bezpečně. Navázání tohoto vztahu založeného na vzájemné důvěře, porozumění a toleranci je velmi důležité a nemělo by se tudíž nikterak uspěchat či brát na lehkou váhu. Je nutné snažit se porozumět emočním prožitkům dítěte, pochopit jejich životní příběh a snažit se „naladit na stejnou vlnu“. Protože: „*Pokud nedokážeme najít shodu s dětmi svěřenými do naší péče, nemůžeme o ně dobře*

---

¹⁶ ZEŽULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. s. 20 ISBN 978-80-262-0065-9

¹⁷ *Sociální práce*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 1/2006. s. 23 ISSN 1213-6204.

pečovat. Milovat druhé znamená přiblížit se k nim ve společenství ducha, hledat jednotu v naší odlišnosti, nacházet společné zájmy, na nichž lze vybudovat živý vztah.“¹⁸

.

2.8 Pěstounská péče na přechodnou dobu

V rámci trendu profesionalizace pěstounské péče byl vytvořen nový institut pěstounské péče na přechodnou dobu, díky kterému by měla být práce s rodinami a dětmi efektivnější a kvalitnější. V systému náhradní rodinné péče se pěstounská péče na přechodnou dobu objevuje od 1. června 2006. „*Můžeme říci, že jde o rodinnou, individuální formu péče, státem podporovanou, která by měla být nezletilým dětem poskytována po nezbytně nutnou, relativně krátkou dobu v domácnostech pěstounů nebo i v zařízeních pro výkon pěstounské péče.*“¹⁹ Dalo by se proto říci, že byl tento institut vytvořen pro děti, které náhle nemohou zůstat ve své vlastní biologické rodině, ale zároveň jejich situace neodpovídá podmínkám osvojení či dlouhodobé pěstounské péči.

O děti v přechodné pěstounské péči se budou starat pečlivě vybraní a speciálně vyškolení lidé – pěstouni na přechodnou dobu. Ti by měli určitým způsobem spolupracovat s původní biologickou rodinou dítěte, aby byly vytvořeny vhodné podmínky pro navrácení dítěte zpět do rodiny. Mnohdy však návrat do původní biologické rodiny není možný, proto se dítěti hledá rodina náhradní, do níž by bylo následně svěřeno. Pěstouni na přechodnou dobu by měli být schopni pečovat i o dítě krátce po jeho narození, dále by měli dokázat překonat psychickou zátěž vyplývající z krátkodobosti této péče.

---

¹⁸ CIRNS, Kate. *Bezpečná vazba mezi náhradními rodiči a dítětem: traumata v raném vztahu a psychická odolnost*. Praha: Portál, s.r.o., 2013. s. 51 ISBN 978-80-262-0370-4

¹⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu – Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu* [online]. 2009. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: www.mpsv.cz

3 PROCES ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Předtím, než soud vydá rozhodnutí o svěření do pěstounské péče, se odehrává řada činností, které uskutečňují orgány sociálně-právní ochrany spolu se soudy. Postup žadatelů při uplatňování žádostí o svěření dítěte do pěstounské péče nebo zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Stejně tak upravuje i postup orgánů sociálně-právní ochrany při vyhledávání vhodných fyzických osob pro výkon pěstounské péče.

Dle § 19a zmíněného zákona o sociálně-právní ochraně dětí má proces zprostředkování několik fází. „Zprostředkování osvojení a pěstounské péče spočívá: a) ve vyhledávání dětí uvedených v § 2 odst. 2, kterým je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí formou pěstounské péče nebo osvojení, b) ve vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny, c) v odborné přípravě fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny, d) ve výběru určité fyzické osoby vhodné stát se osvojitelem nebo pěstounem určitého dítěte, jemuž se osvojení nebo pěstounská péče zprostředkovává, a v zajištění osobního seznámení se dítěte s touto osobou.“²⁰ Čili nejprve dochází k vyhledávání dětí, poté k vyhledávání vhodných fyzických osob, dále prochází tyto fyzické osoby odbornou přípravou, aby se mohly stát pěstouny, nakonec je vybrána konkrétní fyzická osoba, s níž je dítě seznámeno. Zprostředkování osvojení i pěstounské péče přitom smí provádět jenom a pouze orgány sociálně-právní ochrany, nikoliv jiné orgány či fyzické a právnické osoby.

Jestliže dojde člověk k přesvědčení, že má dostatek fyzických i duševních sil k výchově dítěte, zároveň umí být tolerantní a otevřený k druhým lidem, žije ve stabilním manželství a má dostatek finančních prostředků pro zajištění rodiny, první krok, který musí učinit, je navštívit obecní úřad obce s rozšířenou působností v místě svého trvalého bydliště, konkrétně odbor sociálních věcí, oddělení péče o rodinu a děti nebo oddělení sociálně-právní ochrany dětí.

Zájemce musí na oddělení sociálně-právní ochrany dětí kontaktovat sociální pracovníci, která má na starosti náhradní rodinnou péči. Provede s žadatelem rozhovor, během něhož se zaměří na důvody a motivaci, o jakou formu náhradní rodinné péče by měl

---

²⁰ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 19a

dotyčný/á zájem a také jaké má představy o svěřeném dítěti (věk, pohlaví, etnikum, případně zdravotní postižení). Vysvětlí zájemci všechny potřebné náležitosti k podání žádosti a předá mu vše, co je potřeba vyplnit.

Zde musí vyplnit Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu. Žádost může podat pouze fyzická osoba, která je občanem České republiky a má na jejím území trvalý pobyt. „*Cizinec může žádost uplatnit v případě, pokud má na území ČR povolen trvalý pobyt nebo je podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území ČR hlášen k pobytu na území ČR po dobu nejméně 365 dnů.*“²¹ Dále musí vyplnit Dotazník k žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu.

K žádosti je nutné doložit zákonem požadované doklady, např. stručný životopis, rodný list, oddací list případně rozvodový rozsudek, dotazník k posouzení zdravotního stavu žadatele vyplněný praktickým lékařem, zprávu od zaměstnavatele o měsíčních příjmech, u OSVČ daňové přiznání atd.

*„Sociální pracovník si dále vyžádá opis z rejstříku trestů a v dohodnutém termínu navštíví žadatele v jejich domácnosti. Po shromáždění všech podkladů obecní úřad postoupí kopii kompletní spisové dokumentace žadatelů neprodleně krajskému úřadu, který vytváří a vede evidenci dětí a žadatelů a rozhoduje o zařazení žadatelů do této evidence, a to na základě tzv. odborného posouzení.“*²²

3.1 Odborné posuzování žadatelů

Odborné posuzování žadatelů provádí krajský úřad, a to před zařazením do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči. Při odborném posuzování vycházejí pracovníci náhradní rodinné péče krajského úřadu mj. z informací obsažených ve spisové dokumentaci, kterou obdrželi od obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

---

²¹ MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Rodina a ochrana práv dětí. [online]. © 2013 [cit. 2013-2-23]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14501>

²² Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Průvodce pro náhradní rodinnou péči – Jak na náhradní rodinnou péči [online]. © 2009. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://www.tesin.cz/wp-content/uploads/2011/11/MPSV_Pr%C5%AFvodce-pro-n%C3%A1hradn%C3%AD-rodinnou.pdf

U všech žadatelů je posuzována jejich osobností charakteristika, psychický a zdravotní stav či jejich motivace, která vedla k podání žádosti o svěření dítěte do pěstounské péče. Dále také jaké mají předpoklady pro výchovu dítěte, zkoumá se jejich rodinné prostředí a v případě manželského páru stabilita jejich vztahu. Nejdůležitější je, aby jejich celkový psychický, duševní a tělesný stav odpovídal nárokům na dlouhodobou péči o dítě. *„Kontraindikace k výkonu náhradního rodičovství nejsou nikde stanoveny. Hlavním hlediskem je zájem o dítě.“*²³

Nejdříve jsou tedy zájemci pozváni k psychologickému vyšetření, které proběhne na pracovišti náhradní rodinné péče krajského úřadu. Většinou se jedná o dvě setkání s psychologem. Ten se ptá na životní zkušenosti, počínaje dětstvím a konče momentální rodinnou a manželskou situací. Z rozhovoru zjišťuje, zda má zájemce potřebné vlastnosti, které by odpovídaly péči o opuštěné dítě. Musí zde také vyplnit několik psychologických testů.

Psycholog poté předá spisovou dokumentaci lékaři krajského úřadu k sepsání lékařského posudku. Jestli je dotýčný po zdravotní stránce schopen zajistit bezproblémovou péči o dítě. Na rozdíl od psychologického posouzení probíhá posouzení zdravotního stavu bez osobní přítomnosti žadatele.

Žadatelé se musí účastnit přípravných kurzů pro budoucí náhradní rodiče, které jsou jim zajištěny buď příslušným krajským úřadem, nebo Magistrátem hlavního města Prahy. Posláním těchto kurzů odborné přípravy je, aby žadatelé získali potřebné vědomosti, dokázali se orientovat v systému náhradní rodinné péče, mimo jiné by si po jejich absolvování měli dokázat ujasnit svoje představy o tom, jaké dítě vlastně chtějí a mohou přijmout do své péče.

3.2 Odborná příprava pěstounů

Dříve odbornou přípravu zajišťovaly okresní úřady, později obecní úřady obcí s rozšířenou působností. V současnosti má na starosti odbornou přípravu pěstounů krajský úřad, ten může její realizaci pověřit jinou fyzickou či právnickou osobu. Praxe ukázala,

---

²³ Středisko náhradní rodinné péče. *Středisko náhradní rodinné péče*. [online]. © 2013 [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/cesta_zajemcu_k_prijeti_ditete_do_nahradni_rodinne_pece

že krajské úřady většinou na provedení odborné přípravy vypisují výběrové řízení. „*Forma, obsah i rozsah odborné přípravy se v jednotlivých krajích v rámci České republiky liší v závislosti na realizátorovi přípravy, jeho vzdělání, zkušenostech, praxi a koncepci.*“²⁴

Odborná příprava před přijetím dítěte do pěstounské péče je povinná a každý žadatel se jí musí zúčastnit, a to v časovém rozsahu nejméně 48 hodin při osvojení a pěstounské péči nebo 72 hodin v případě přípravy pěstounů na přechodnou dobu.

*„Hlavním důvodem pro zařazení přípravy na přijetí dítěte do procesu zprostředkování náhradní rodinné péče je ochránit zájmy a bezpečí dítěte. Chránit zájem dítěte v tomto případě znamená připravit osvojitele a pěstouny na rodičovskou roli u dítěte s vlastní minulostí tak, aby rozuměli jeho potřebám, věděli, s jakými problémy se mohou setkat, jak tyto problémy řešit a kam se obrátit pro podporu a pomoc. Tímto průběhem zamýšlíme minimalizovat neúspěšnost náhradní rodinné péče v praxi.“*²⁵ Uvedená citace zcela vystihuje význam a smysl odborné přípravy budoucích pěstounů.

Pro vytvoření komplexního obrazu o momentální situaci v náhradní rodinné péči a pro bližší pochopení specifik dětí žijících v ústavním prostředí, je vhodné do programů odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny zařadit diskuse s pracovníky dětských domovů, dětských center či kojeneckých ústavů. Velice pomohou dokreslit obraz o režimu dětí v těchto ústavních zařízeních, jejich případnou deprivaci či průběh samotného převzetí dítěte.

*„Na odbornou přípravu pak může navázat vlastní individuální příprava, zejména četba odborné literatury, které je v dnešní době na knižních pultech a v knihovnách dostatek, nebo zapojení do aktivit různých organizací, které se náhradní rodinnou péčí zabývají. Dobrá příprava umožňuje žadatelům lépe se zorientovat v problematice náhradní rodinné péče a ujasnit si vlastní možnosti a představy o tom, jakému dítěti jsou schopni poskytnout domov, lásku i bezpečí.“*²⁶

---

²⁴ HOFROVÁ, Veronika, ROTREKLOVÁ, Eva. *Odborná příprava budoucích pěstounů a osvojitelů* [online]. © 2009. [cit. 2014-02-17]. ISBN 978-80-254-4588-4. Dostupné z: http://www.triada.centrum.cz/publ/odborna_pripava.pdf

²⁵ Sdružení pěstounských rodin. *Odborná příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli, pěstouny, pěstouny na přechodnou dobu* [online]. [cit. 2014-02-25]. ISBN . Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1423/jaro2012/PSY170/um/obsah_pripavy_-_projekt.pdf

²⁶ *Otázky z oblasti pěstounské péče: vzdělávání pro pěstouny a zájemce o pěstounskou péči*; [editor Jan Folda (ed.)]. - Vyd. 1. - Praha : Sdružení SOS dětských vesniček, 2010. s. 8 ISBN 978-80-86396-55-2

Jakmile žadatelé projdou všemi potřebnými vyšetřeními, včetně kurzů odborné přípravy pro budoucí pěstouny, jsou znovu pozváni na krajský úřad, kde je sociální pracovníce spolu s psychologem obeznámí s výsledky jejich odborného posouzení.

3.2.1 Rozdíly mezi přípravou budoucích osvojitelů a pěstounů

Na úvod je potřeba říci, že neexistuje nějaké přesné oddělení přípravy budoucích osvojitelů a budoucích pěstounů. Přesnější hranici nám určuje více méně motivace žadatelů pro přijetí dítěte do své rodiny. Příprava pro budoucí osvojitele je určena hlavně bezdětným pářům. Ti si většinou chtějí přijetím dítěte nahradit také své vlastní nenaplněné rodičovství a až na výjimky chtějí zdravé děti kojeneckého nebo batolecího věku. „*Příprava pro budoucí pěstouny je určena těm, kteří chtějí přijmout dítě do pěstounské péče, těm, kteří již nějaké dítě vychovávají a také těm, kteří chtějí přijímat děti starší či děti s komplikovanější anamnézou.*“²⁷ Z toho vyplývá, že příprava pěstounů je co do rozsahu i témat poněkud obsáhlejší než příprava pro budoucí osvojitele. Veškerá odborná příprava by měla totiž připravit budoucí náhradní rodiče na specifika výchovy přijatého dítěte. Proto příprava budoucích adoptivních rodičů, kteří chtějí osvojit zdravého kojence, není nutná v takovém rozsahu jako příprava budoucích pěstounů, kteří chtějí vychovávat dítě, které žilo nejprve ve vlastní biologické rodině, poté v ústavu a přišlo k nim v mladším školním věku. Role pěstouna je navíc oproti roli osvojitele poněkud význačnější a mnohem hůře zvládnutelná. Velice důležité je, aby si pěstouni během odborné přípravy plně uvědomili, že dítě má své vlastní biologické rodiče, kteří jsou pro něj jistě důležití. Pěstouni nemohou konkurovat biologickým rodičům dítěte či se stát dokonce jejich nepřáteli.

V odborné přípravě na budoucí pěstounskou péči by se měl klást důraz na relativní dočasnost pěstounské péče. Protože pokud pominou veškeré důvody, pro něž bylo dítě od rodičů separováno, může se navrátit zpět do své vlastní rodiny. Tento fakt „nehrozí“ pouze pěstounům na přechodnou dobu, taková situace může nastat samozřejmě i u tzv. klasické pěstounské péče, což by si měli všichni žadatelé o výkon pěstounské péče uvědomit. Tudíž je důležité, aby pěstouni podporovali vztah mezi dítětem, které jim bylo svěřeno do pěstounské péče, a jeho biologickými rodiči. Jestliže pěstouni již vychovávají vlastní děti, mají děti v adopci, či již mají nějaké dítě svěřené do pěstounské péče, měli by se zamyslet nad tím,

---

²⁷ HOFROVÁ, Veronika, ROTREKLOVÁ, Eva. *Odborná příprava budoucích pěstounů a osvojitelů* [online]. © 2009. [cit. 2014-02-17]. ISBN 978-80-254-4588-4. Dostupné z: http://www.triada-centrum.cz/publ/odborna_pripava.pdf

jakým způsobem se změní situace těchto dětí v případě přijetí nového dítěte a být na změnu připraveni.

V Úmluvě o právech dítěte²⁸, konkrétně ve článku 9 se píše: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte.*“²⁹ To opět dokazuje důležitost podpory a udržování vztahu dítěte v pěstounské péči s jeho vlastní biologickou rodinou.

Zajímavá je charakteristika odborné přípravy žadatelů o přijetí dítěte do rodiny podle A. Škoviery: „*Odborná příprava je prevencí před zklamáním z nenaplněných snů. Když náhradní rodič nerozumí tomu, co dítě prožívá, může – navzdory dobré vůli – dítěti velmi ublížit. Vzdělání mu pomůže k tomu, že lépe porozumí adaptačním a vývojovým problémům dítěte.*“³⁰

3.2.2 Cíle přípravy pěstounů

Celkově by měli budoucí pěstouni během odborné přípravy pro výkon pěstounské péče získat potřebné znalosti o tělesném a psychickém vývoji dítěte. Lidem, kteří se rozhodli stát pěstouny, by měly být poskytnuty informace o systému náhradní rodinné péče, jejích formách, rozdílech mezi jednotlivými formami z pohledu dítěte i náhradní rodiny, také o možnostech nápravy psychické deprivace u dítěte. Žadatelé by si měli během odborné přípravy vytvořit obraz o svých osobních i rodinných předpokladech pro přijetí dítěte do své rodiny. Měli by znát a pojmenovat svoje silné a slabé stránky, dokázat s nimi samozřejmě pracovat, umět posilovat své rodičovské kompetence apod. Dále by mělo být cílem odborné přípravy budoucích pěstounů: „*Seznámit žadatele se základními „tvrdými“ fakty v oblasti péče o děti žijící mimo vlastní rodinu – realistické seznámení se statistikami krajů i celé ČR vede k porozumění, proč se hledá z mnoha možných rodin ta nejvhodnější pro konkrétní dítě*

---

²⁸ Úmluva o právech dítěte (Convention on the Rights of the Child) je mezinárodní konvence stanovující občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí. Byla přijata Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989.

²⁹ Úmluva o právech dítěte, čl. 9

³⁰ ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. s. 135 ISBN 978-80-7367-318-5

a ne dítě pro rodinu. Na základě toho pak i porozumět procesu zprostředkování svěření dítěte prostřednictvím úřadů. Často se tím daří odbourávat předpojatost žadatelů vůči úřadům.“³¹

Navíc během různých vzdělávacích kurzů či seminářů mohou pěstouni navázat kontakty mezi jinými osvojitelskými či pěstounskými rodinami a přispět tak k vytváření neformálních svépomocných skupin. Skupiny umožňují pěstounům během většinou pravidelných setkání vzájemně si předávat zkušenosti s výchovou přijatých dětí. Takto získané zkušenosti z praxe jsou mnohdy k nezaplacení, jelikož je nelze získat během jakéhokoli vzdělávacího programu.

3.3 Vydání rozhodnutí

Příslušný krajský úřad či Magistrát hl. města Prahy vydává neprodleně na základě odborného posouzení rozhodnutí o zařazení / nezařazení do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči. Pokud žadatelé obdrží kladné rozhodnutí, jsou povinni nahlásit krajskému úřadu všechny změny, které u nich nastaly a které jsou zároveň rozhodné pro zprostředkování pěstounské péče. Změny musí nahlásit nejpozději do patnácti dní ode dne jejich vzniku. Může se jednat o změnu telefonu, zdravotního stavu, bydliště apod.

Jelikož se jedná o rozhodnutí v režimu správního řízení, existuje možnost odvolat se proti zamítavému rozhodnutí. Odvolání proti nezařazení do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči se podává u toho správního orgánu, který předchozí zamítavé rozhodnutí vydal, tj. krajský úřad či Magistrát hlavního města Prahy.

Rychlost vyřizování žádosti o náhradní rodinnou péči závisí na mnoha rozmanitých faktorech. Např. jak rychle doloží žadatelé požadované podklady, jak rychle obecní úřady obcí s rozšířenou působností nashromáždí všechny potřebné údaje, jak rychle proběhne posouzení zdravotního stavu, sociální šetření, psychologické vyšetření nebo jak rychle žadatelé absolvují přípravné kurzy atd.

Jeden anglický výzkum z roku 2005 uvádí, že je celý tento proces často plný spěchu a vzruchu. Proto může kdykoliv dojít k různým nedorozuměním během zprostředkovávání pěstounské péče, ale i adopce. Lidé se mohou cítit být pod velkým tlakem a nuceni dělat věci

---

³¹ TRIALOG. Trialog. [online]. © 2010 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.trialog-brno.cz/soucasne-programy/nahradni-rodinna-pece/priprava-budoucich-osvojitelu-a-pestounu/>

proti svému nejlepšímu přesvědčení. Z toho důvodu tvůrce výzkumu Ian Jeffers Tom Sinclair uvádí okruh otázek, které vyvstávají a nad nimiž bychom se měli zamyslet. Dobré zpracování těchto jeho myšlenek by mělo vést ke zlepšení v rámci procesu zprostředkování pěstounské péče. Např. Je dána dítěti možnost, aby si vybral svoje pěstouny? Nahlíží se na děti a mladistvé během procesu umístování pouze jako na věc či případ, nikoliv jako na lidské bytosti? Udělají si sociální pracovníce čas na budoucí pěstouny během jejich rozhodovacího procesu a nabídnou jim svou podporu? A mnoho dalšího. (Sinclair, 2005)

3.4 Vzdělávání pěstounů

Lze hovořit o tom, že pěstounská péče se u nás snaží být co nejvíce profesionální službou poskytovanou opuštěným či ohroženým dětem. Proto se také pěstouni sami musí stát profesionály ve výkonu své funkce náhradních rodičů. Z toho důvodu by se měl každý pěstoun odborně připravovat a vzdělávat ve všech aspektech výchovy a péče o svěřené děti. Navíc odborná příprava pěstounů byla dokonce zanesena do zákona. Novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, přikazuje každému pěstounovi zvyšovat si své odborné znalosti a dovednosti, a to v rozsahu minimálně 24 hodin v období jednoho kalendářního roku (tedy dvanácti po sobě jdoucích měsíců).

Vzdělávání pěstounů může probíhat individuální formou, protože některé starosti a problémy, které se vyskytnou v péči o svěřené dítě, mohou být velmi osobní a diskrétní. Proto je pro pěstouna v této situaci příjemnější, když může svá trápení sdílet s nějakým odborníkem v důvěrné a bezpečné atmosféře. Někteří pěstouni na druhou stranu preferují skupinovou formu vzdělávání zejména prostřednictvím nejrozličnějších seminářů. Skupinová odborná příprava pěstounů může probíhat v rámci jednoho dne, víkendového pobytu či dokonce týdenního školení.

Semináře se mohou týkat nejrozličnějších témat týkajících se náhradní rodinné péče. Pěstounům jsou nabízeny semináře o bio-psycho-sociálních potřebách dítěte, jak milovat a podporovat své děti, školní docházka a domácí příprava do školy, citová deprivace dítěte, specifické poruchy učení či hyperaktivita dítěte a mnoho dalšího.

4 PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Praktická část práce má za cíl zjistit názor pěstounů na odbornou přípravu, jíž museli všichni nutně projít, aby jim mohlo být svěřeno dítě do pěstounské péče. Pro výzkum byli vybráni pěstouni, kteří spolupracují s organizací S. Ta má jeden ze svých programů zaměřen právě na náhradní rodinnou péči v daném kraji. Snaží se pěstounské rodiny podporovat, doprovázet, vzdělávat a pomoci jim rozšířit své znalosti a dovednosti v oblasti výchovy dětí, aby se z nich stali úspěšní náhradní rodiče.

Jedná se o kvalitativní výzkum. Kvalitativní metoda byla použita z toho důvodu, že cílem výzkumu je zjistit, jak pěstouni subjektivně vnímají odbornou přípravu, kterou museli jako žadatelé o pěstounskou péči ze zákona absolvovat. Rozhodující roli tedy hrají osobní hodnocení jednotlivých pěstounů týkající se problematiky odborné přípravy, která zaujímá svou nespornou roli v celém procesu zprostředkování pěstounské péče. Veškeré výpovědi respondentů jsou proto brány jako originální a jedinečné. V průběhu kvalitativního výzkumu se může vyvíjet výzkumník, jednotliví účastníci i daná výzkumná situace. Dále nám kvalitativní forma výzkumu umožňuje sběr dat v přirozeném prostředí, navrhování teorií, studování procesů či získávání detailního popisu zkoumaného jedince, skupiny, situace atd. Z těchto a dalších důvodů byla upřednostněna kvalitativní forma výzkumu před formou kvantitativního sběru dat.

Výzkum je tedy zaměřen na kvalitu výpovědí jednotlivých respondentů, čili na obsah rozhovorů, nikoliv na jejich množství. Nezajímá nás kvantifikace výpovědí dotazovaných, ale jakási vnitřní analýza těchto subjektivních výpovědí. Osobní názory pěstounů na jejich odbornou přípravu jsou jedinečné, originální a tudíž výjimečné, protože každý jedinec je sám individuální bytostí se svými potřebami, názory, hodnotami atd. Danou problematiku může totiž každý pěstoun / respondent vnímat odlišně a v různých kvalitách či rovinách.

Potřebná data pro praktickou část bakalářské práce byla získána během kvalitativního dotazování, konkrétně z polostrukturovaných rozhovorů s pěstouny, kteří spolupracují s organizací S. Rozhovory byly provedeny v rámci třech společných setkání na tzv. klubu pěstounů. Rozhovory byly prováděny postupně s jednotlivými pěstouny zvlášť. Na každém setkání jsme se představili, blíže poznali a domluvili, jak bude rozhovor probíhat. Sociální pracovnice nám předem určila místnost, kde následně rozhovory proběhly.

Polostrukturovaný rozhovor nebo také semistrukturované interview je asi nejpoužívanější metodou interview, jelikož dokáže řešit mnoho nevýhod jak nestrukturovaného, tak plně strukturovaného interview. Forma polostrukturovaného dotazování byla zvolena proto, že se vyznačuje velkou pružností celého procesu získávání dat. Rozhovor má předem stanovenou jakousi osnovu otevřených otázek. Přičemž je možné se ke každé otázce doptat na další informace, které nás během rozhovoru napadnou, a přijdou nám užitečné pro lepší pochopení určité skutečnosti. Jádrem rozhovoru je tudíž jasné definované. „*Na toto jádro se pak nabaluje množství různých doplňujících témat a otázek, které se tazateli jeví jako smysluplné či vhodně rozšiřující původní zadání (případně je tazatel použil pro motivaci účastníka nebo rozpuštění jeho tenze atd.)*“³² „*Volněji utvářené dotazování má totiž spoustu výhod, například může dotazovaný vyjevit své zcela subjektivní pohledy a názory; může dále třeba samostatně navrhnout možné vztahy a souvislosti, nebo může výzkumník během rozhovoru přezkoušet, jestli dotazovaný otázkám opravdu porozuměl.*“³³ Rozhovory proběhly v prostředí klubu pěstounů, tudíž pro všechny ve stejných podmínkách. Kvůli dalšímu zpracovávání získaných informací byly všechny rozhovory nahrávány. Audiozáznam má mnoho výhod, zvukový záznam například zachycuje veškeré kvality mluveného projevu, tedy sílu hlasu, délku pomlky, řečové vady apod.

S organizací S jsem měla možnost bližšího kontaktu během své školní praxe v létě 2013. Tehdy jsem se účastnila týdenního příměstského tábora. Vedoucí tohoto tábora byla zároveň vedoucí programu náhradní rodinné péče v organizaci S. Příměstský tábor byl uspořádán v rámci respitní péče programu náhradní rodinné péče organizace S. Na praxi se mi velice líbilo a udělala na mě dojem také celková práce pracovníků organizace. Proto jsem se s nimi domluvila na další vzájemné spolupráci a získala jsem díky tomu možnost účastnit se několika společných setkání pěstounů, během nichž mi bylo dovoleno provést několik rozhovorů pro výzkumné účely mé bakalářské práce.

---

³² MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. s. 160 ISBN 80-247-1362-4

³³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 161 ISBN 80-7367-040-2

4.1 Operacionalizace

Součástí přípravné fáze před provedením samotného výzkumu bylo vytvoření následující operacionalizace dílčích výzkumných otázek, přičemž dílčí výzkumné otázky navazují na hlavní výzkumnou otázku, která zní: Jak celkově nazírají pěstouni na odbornou přípravu pro výkon pěstounské péče, kterou museli nutně projít?

Operacionalizací je nazýván proces, kdy z obecných pojmů, v našem případě z dílčích výzkumných otázek, pomocí vytvořených operacionalizovaných otázek získáváme empiricky měřitelné jednotky, čili konkrétní otázky pro rozhovor. Vše můžete vidět v následující tabulce.

Tabulka 1 Operacionalizace dílčích výzkumných otázek

Dílčí výzkumné otázky	Operacionalizované otázky	Otázky v rozhovoru
DVO1: Jaké situace hodnotí pěstouni jako nápomocné a jako nepodporující v rámci přípravy?	Do jaké míry pěstounům vyhovoval celkový průběh odborné přípravy?	Jak jste byl/a spokojen/á s celkovým průběhem odborné přípravy?
	Jakým způsobem byli budoucí pěstouni připraveni na možné komplikace a problémy, které mohou nastat během pěstounské péče?	Jak jste byl/a připraven/a na možné komplikace a problémy, které mohou nastat během pěstounské péče?
		Jak Vás naučili tyto problémy zvládat a řešit?
	Jakým způsobem byla pěstounům nabídnuta pomoc ze strany odborníků, jestliže nastane během výkonu pěstounské péče situace, kterou nedokážou zvládnout sami?	Jakým způsobem jste byl/a informován/a, na koho se máte obrátit, pokud nastane během práce pěstouna situace, s níž si nebudete vědět rady?

DVO2: Jak se cítili pěstouni po absolvování přípravných kurzů?	Jaký se pěstouni cítili po ukončení odborné přípravy?	Jak jste se cítil/a po absolvování odborné přípravy?
	Které informace byly pro pěstouny nejvíce přínosné?	V čem Vám přípravné kurzy vyloženě pomohly?
	Jakým způsobem přistupovali k pěstounům všichni odborníci, kteří se podíleli na jejich odborné přípravě?	Jak byste zhodnotil/a přístup všech odborníků, s nimiž jste přišel/a během odborné přípravy do styku?
DVO3: Jak subjektivně popisují pěstouni svoji připravenost před přijetím dítěte do pěstounské péče?	S čím vším byli pěstouni seznámeni během odborné přípravy?	S čím vším jste byl/a během přípravných kurzů seznámen/a?
	Dokázali se pěstouni po ukončení přípravy orientovat v systému náhradní rodinné péče ČR?	Jak jste se dokázal/a po absolvování odborné přípravy orientovat v systému náhradní rodinné péče v ČR?
	Shledali pěstouni, že by bylo potřeba zařadit do odborné přípravy nějaké speciální téma či témata?	Zdála se Vám nějaká oblast nedostatečně vysvětlena? Je něco, co byste řekl/a, že by bylo vhodné vysvětlit?
	Připadalo pěstounům, že jsou po absolvování odborné přípravy připraveni na přijetí dítěte do své rodiny?	Jak byste zhodnotil/a svoji připravenost po absolvování odborné přípravy pro přijetí dítěte do pěstounské péče?
	Potřebovali by pěstouni více objasnit nějaké speciální odborné téma?	Napadá Vás nějaké speciální téma, které by bylo vhodné objasnit během odborné přípravy?
		Z jakého důvodu?
	Hodnotili pěstouni spektrum nabízených přípravných kurzů a seminářů za dostatečné?	Jak byste zhodnotil/a nabídku přípravných kurzů a seminářů?

	Kterou z forem přípravných kurzů pěstouni upřednostňují?	Jakou formu přípravného kurzu upřednostňujete?
	Do jaké míry byli pěstouni seznámeni se škálou problémů, které mohou jako náhradní rodiče zažít?	Do jaké míry jste byl/a seznámen/a s okruhem problémů, s nimiž se můžete během pěstounské péče setkat?
	Jakým způsobem bylo pěstounům vysvětleno, jak tyto problémy řešit?	Jakým způsobem Vám vysvětlili, jak tyto potíže řešit?

4.2 Postup realizace výzkumu

Výzkum proběhl v březnu a dubnu 2014 v prostorách radnice, kde pracovníce organizace S pravidelně pořádají klub pěstounů, v rámci něhož jsou pěstouni vzděláváni. Účastnila jsem se třech setkání klubu pěstounů. Tudíž proběhl v prostředí neutrálním a známém pro všechny zúčastněné. Pracovnice mě na začátku setkání představila a následně jsem dostala slovo, abych všem vysvětlila, k čemu můj výzkum slouží, a proč jsem si dovolila oslovit právě je. Seznámila jsem také případné zájemce s faktem, že rozhovory budou muset být nahrávány. Poté několik z nich svolilo k rozhovoru. Ty proběhly v samostatné místnosti, aby bylo zachováno soukromí respondentů. Každý rozhovor trval jinou dobu. Pohybovalo se to od 20 do 35 minut. Průměrná doba jednoho rozhovoru byla 24 minut. Délka rozhovoru závisela na ochotě spolupracovat. Všichni dotazovaní byli ve svých odpovědích struční, nebyli dostatečně výmluvní, jelikož je daná problematika příliš nezajímá. Pěstouni byli povětšinou proti jakémukoliv vzdělávání, tudíž jim ani odborná příprava pro žadatele o pěstounskou péči nepřišla jako zajímavé téma pro rozhovor.

4.3 Etické konsekvence výzkumu

Účastníci výzkumu byli plně informováni o okolnostech a průběhu výzkumu a před jeho zahájením byl získán jejich poučený souhlas. Tento souhlas byl tzv. pasivní, jednalo se pouze o ústní dohodu, nikoliv podepisování formuláře. Žádné informace nebyly účastníkům výzkumu zatajeny. Před zahájením rozhovorů bylo jednotlivým pěstounům řečeno, že mohou kdykoliv odmítnout odpovědět nebo odstoupit od výzkumu bez udání důvodu. Během rozhovorů nebyl přítomen nikdo cizí, aby byla dostatečně zachována anonymita dotazovaných. Také v praktické části práce je zachována veškerá anonymita jak všech účastníků, tak organizace i pracovníce, s níž jsem spolupracovala. Výzkum navíc probíhal v emočně neutrálním a bezpečném prostředí pro všechny zúčastněné. Všem dotazovaným bylo nakonec slušně poděkováno za ochotu účastnit se mého výzkumu. Snažila jsem se vystupovat mezi pěstouny tak, aby mé chování vzbuzovalo důvěru, nikoliv obavy a strach.

4.4 Metoda analýzy dat

Nejprve byla provedena doslovná transkripce jednotlivých rozhovorů, při níž byla převedena mluvená výpověď respondenta (audiozáznam) do písemné podoby. Díky tomu byla data připravena k další analýze. Poté následovala redukce prvního řádu, která byla realizována s ohledem na analýzu dat a cíl výzkumu. Šlo hlavně o vynechání různých zaznamenaných zvuků, které neobsahují žádnou důležitou informaci pro výzkum, a tudíž pouze narušují plynulost projevu. Zvolila jsem si část zakotvené teorie jako metodu analýzy dat. V přepsaných rozhovorech byly identifikovány a označeny významové jednotky. Následně byla provedena konceptualizace čili pojmenovávání jednotlivých jevů. Vše sloužilo k vytvoření otevřeného kódování textu. Z takto zpracovaných rozhovorů byly vytvořeny tři hlavní kategorie (dostupnost podpory, odbornost podpory, podpora praxí) a dvě podkategorie ke třetí kategorii podpora praxí (sdílení zkušeností a sebeučení). Poté byly vyhodnoceny jednotlivé dílčí výzkumné otázky, v nichž byly vysledovány zmíněné kategorie, které byly následně vyhodnoceny spolu s hlavní výzkumnou otázkou v závěru výzkumu.

4.5 Kvalita výzkumu

Zvolila jsem si hodnocení kvality výzkumu podle konstruktivisticky zaměřených metodologů Lincolna a Guby. Jejich kritéria validity výzkumu uvádí ve své knize Michal Miovský. Tito dva metodologové preferují výzkum, který je zaměřen na oblast společenských věd a je hodnocen čtyřmi kritérii: pravdivostní hodnota, upotřebitelnost, konzistence, neutralita. Vzhledem k těmto preferencím mi tato kritéria připadala pro můj výzkum nejvíce vypovídající.

Kritéria validity podle Lincolna a Guby:

- „1. **Pravdivostní hodnota** (*truth value*). Klademe si otázku: Jak je možné dosáhnout důvěry ve výsledku výzkumu u osob, jichž se zkoumání týkalo a v jejichž kontextu se výzkum prováděl?
2. **Upotřebitelnost** (*applicability*). Jsou zjištěné skutečnosti aplikovatelné v jiném prostředí nebo u jiné skupiny lidí?

3. **Konzistence** (consistency). *S jakou spolehlivostí lze tvrdit, že jsou výsledky opakovatelné, jestliže se zkoumání uskuteční znova u stejných nebo podobných osob a v podobných kontextech?*
4. **Neutralita** (neutrality). *Jak je možné zjistit, aby výsledky studie byly skutečně určeny respondentem, situací a kontextem, a ne předpojatostí, zájmy nebo perspektivou výzkumníka?* ³⁴

Kritérium č. 1 – pravdivostní hodnota (truth value)

Data potřebná pro výzkum byla získána během třech setkání pěstounů na klubu pěstounů. Tohoto klubu se účastní většinou stále stejní pěstouni, tudíž měli možnost mě lépe poznat a samozřejmě i já jsem měla prostor pro vytvoření rozhodujících vztahů a získání jejich důvěry. Na všech setkáních byla přítomna sociální pracovnice, která má jednotlivé pěstounské rodiny na starosti, a které pěstouni ve všem důvěřují. Proto pro mě bylo lepší, když mě nejprve ona pěstounům představila, a pak jsem se ještě já představila osobně a vysvětlila všechny okolnosti a podmínky výzkumu. Na konci všech rozhovorů měli zúčastnění možnost sdělit mi, co jim vadilo nebo co jim na druhou stranu přišlo vhodné. Podle reakcí jednotlivých pěstounů vše proběhlo v klidu a bez jakýchkoliv negativních emocí. Navíc veškeré rozhovory byly nahrávány, díky čemuž se nic ve výpovědích respondentů neopominulo. Proto se domnívám, že získaná data pro výzkum jsou zcela důvěryhodná a nikterak zkreslená.

Kritérium č. 2 – upotřebitelnost (applicability)

Věřím, že by tento výzkum, leč nikterak rozsáhlý, mohl vést ke zlepšení situace žadatelů o pěstounskou péči během jejich odborné přípravy. Mohl by pomoci například sociálním pracovnícům, psychologům, školitelům a všem ostatním lidem, kteří se nějakým způsobem podílejí na procesu zprostředkování pěstounské péče, vidět celý tento proces a jeho důležitost z pohledu pěstounů, kteří již veškerou odbornou přípravu absolvovali. Z toho důvodu bude práce nabídnuta v elektronické podobě pracovnícím organizace S, které spolupracují s odborem sociálně-právní ochrany dětí a podílejí se na vzdělávání pěstounů.

---

³⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 338
ISBN 80-7367-040-2

Kritérium č. 3 – konzistence (consistency)

Pěstounům byl dán prostor pro vyjádření všech svých názorů k dané problematice. Nemuseli tudíž zamlčovat některé okolnosti či skrývat své pocity. Při rozhovorech nebyla přítomna žádná další osoba, před kterou by se styděli na některé otázky odpovědět. Navíc se výpovědi jednotlivých respondentů dosti podobaly. Proto věřím, že by při opakovaném zkoumání vypovídali zcela stejně.

Kritérium č. 4 – neutralita (neutrality)

Já jako výzkumník jsem se snažila vystupovat nepředpojatě, nevytvářela jsem si žádné vlastní teorie a soudy. K tomu, co mi sdělil respondent, jsem nezaujímal žádný stanovisko a reagovala jsem pouze v neutrální rovině. Do pokládaných otázek jsem se snažila nepromítat žádné své emoce tak, aby otázky nebyly citově zabarveny. Celkově jsem se chovala nepředpojatě a ke všem pěstounům stejně, bez rozdílů.

4.6 Výzkum

4.6.1 Účastníci výzkumu

Účastníky výzkumu jsou čtyři ženy a jeden muž. Muž je ve věku 50 let, dvě ženy mají také 50 let, jedna 40 a poslední 35 let. Všichni kromě jedné ženy, která je vyučena, dosáhli středoškolského vzdělání. Délka jejich pěstounské praxe se pohybuje v rozmezí od 6 do 12 let. Pouze jedna z žen má jedno dítě, ostatní mají v pěstounské péči dvě děti.

Tabulka 2 Základní údaje o respondentech

respondent	R1	R2	R3	R4	R5
pohlaví	žena	muž	žena	žena	žena
věk	50 let	50 let	40 let	50 let	35 let
Nejvyšší dosažené vzdělání	SŠ	SOŠ	SŠ	SOU	SŠ
Jak dlouho je již pěstounem?	6 let	11 let	11 let	10 let	12 let
Kolik dětí má v pěstounské péči?	2 děti	2 děti	2 děti	2 děti	1 dítě

4.6.2 Kategorizace

V rozhovorech s pěstouny je možné z hlediska subjektivního hodnocení odborné přípravy vysledovat, že se pěstouni opírají o tři základní kategorie. K těmto kategoriím jsem došla na základě procesu kódování rozhovorů a jsou to: dostupnost podpory, odbornost podpory a podpora praxí. Přičemž třetí kategorie podpora praxí má dvě podkategorie – sebeučení a sdílení zkušeností. Jednotlivé kategorie a vztah mezi nimi jsou vysledovány při popisu dílčích výzkumných otázek a následně vyhodnoceny v závěru výzkumu.

- A) dostupnost podpory
- B) odbornost podpory
- C) podpora praxí
  - C1) sebeučení
  - C2) sdílení zkušeností

4.6.3 Vyhodnocení dílčích výzkumných otázek

DÍLČÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA 1:

Jaké situace hodnotí pěstouni jako nápomocné a jako nepodporující v rámci přípravy?

Někteří pěstouni se shodli na tom, že by proces odborné přípravy pro budoucí pěstouny zcela zrušili. Argumentovali například tím, že jsou již delší dobu v kontaktu se sociálními pracovníci, které je tudíž dobře znají (mají většinou děti v adopci) a ví, jak to u nich v domácnosti chodí. Takto odpovídala respondentka R1 (22-23) a přidala k tomu názor, že by se odborná příprava měla dělat pouze pro nové žadatele o pěstounskou péči, kteří nemají předchozí zkušenosti s žádnou z forem náhradní rodinné péče: *„Já bych to školení zrušila. Mohlo by zůstat jenom pro ty nové pěstouny. Ty sociální pracovnice už nás jako znají v těch rodinách, jak to chodí.“* Její výpověď spadá pod kategorii A dostupnost podpory.

Některým pěstounům bylo dosti nepříjemné zasahování do jejich vlastního soukromí, bez něhož se proces zprostředkování pěstounské péče neobejde. Svědčí o tom výpověď respondentky R3 (22-24): *„Mně přišlo hrozně nepříjemný to štourání do soukromí. To teda bylo opravdu nepříjemný, to už bysme asi nechtěli.“*

Často jim vadil rozsah odborné přípravy, její časová dotace. Podle nich by měla být odborná příprava zkrácena u žadatelů, kteří mají vlastní biologické děti. Respondentce R5 (20-22) například vadí, že odbornou přípravou nemusí procházet příbuzní dětí, jež si berou do pěstounské péče, ale oni, kteří již svoje vlastní děti vychovali, přípravou projít ze zákona musí: *„Určitě bych změnila počet hodin tý přípravy. Je toho na nás zbytečně moc. Navíc mi připadá celkem hloupý, že tím musí procházet i lidi, co mají vlastní děti. Proč taky od toho nemůžou být sprostění, jako když je pěstounem příbuznej dítěte. To mi teda vrtá hlavou.“* Pěstounka apeluje na praxi, kterou získala při výchově vlastních biologických dětí. Tudíž je její výpověď zařazena do podkategorie C1 sebeučení.

Většinou pěstouni souhlasili s tím, že je pro ně nejdůležitější a nejvíce přínosné, když se během odborné přípravy setkají s někým, kdo má zkušenosti s pěstounskou péčí a kdo jim tudíž může zodpovědět jejich dotazy a vyvrátit tak jejich případné obavy. To odpovídá kategorii C podpora praxí, specifitěji pak podkategorii C2 sdílení zkušeností. Respondenti kladně hodnotili, když byli nějací pěstouni, kteří už mají větší zkušenosti s výchovou dětí v pěstounské péči, ochotni podělit se o své postřehy a udělit jim nějaké cenné rady, které by

jím pracovníci vedoucí odbornou přípravu nemohli dát. Respondentka R4 (25-27) řekla, že to bylo to, co ji během celého procesu odborné přípravy nejvíce obohatilo: *„Zkušenosti ostatních pěstounů. Ty vás obohacují mnohem víc, než když ta magistra vlastně přednáší to, co se naučila. Proto bych to víc zaměřila na ty zkušenosti, protože ty jsou nad zlato.“* V podobném duchu odpovídala i respondentka R5 (35-36): *„Asi jo. Nejvíc nám ale dalo to, že tam mluvila ta paní, co už byla pěstounkou. Ta nám povídala o svých zkušenostech s těma děckama.“* Podobnou výpověď podala i respondentka R1 (32-34), přičemž dodala, že možnost mluvit s člověkem se zkušenostmi s pěstounskou péčí je pro ni lepší než výklad odborníků, kteří vedou přípravné kurzy: *„Od těch odborníků si teda moc nepamatuju. Nám pomohlo, že tam byli některý pěstouni, kteří byli ochotní se s náma podělit o své zkušenosti s dětma, který dostali, a jaký problémy třeba řeší oni, a tak.“* Pěstoun, respondent R2 (34-36), mi sdělil, že podle něj tomu všichni odborníci rozumí daleko méně (většinou pouze z hlediska teorie) než lidé kovaní praxí: *„Mluvila tam o tom hlavně jedna paní, co už měla děti v pěstounské péči. Tak jsme se jí mohli ptát na všechno, z čeho jsme měli nejvíc obavy, a ona se nám snažila odpovědět. Ti odborníci tomu stejně tolik nerozumí jako lidi, kterých se to skutečně týká.“*

Když jsem se pěstounů zeptala, jestli byli informováni, na koho se mají v případě jakýchkoliv potíží obrátit, téměř jednohlasně odpovídali, že se mohou kdykoliv obrátit na sociální pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí na městském úřadě v místě jejich trvalého bydliště. Ta je v případě potřeby odkáže někam dál. Svědčí o tom výpověď respondenta R2 (29-30): *„Ano, samozřejmě. Bylo nám řečeno, že se můžeme kdykoliv obrátit na sociální pracovníci, ta už nás případně nasměruje někam dál.“* či odpověď respondentky R5 (40-41): *„No jako, že se můžeme kdykoliv obrátit na sociální pracovníci a ta už nám poradí co a jak dál.“* Tyto výpovědi odpovídají kategorii A, což je dostupnost podpory.

Pěstouni uvedli, že se mnohdy cítili být během odborné přípravy dosti pod tlakem a tudíž si nedokázali zapamatovat velké množství rozličných informací, jež se na ně ze všech stran doslova „valily“. Ve velké většině případů jim utkvělo v paměti jakési strašení ze stran pracovníků, odborníků či školitelů, zejména že děti, které dostanou do své péče, nebudou nikdy jako jejich děti vlastní, že budou nuceni komunikovat s jejich biologickými rodiči či že nebudou nikdy dopředu vědět, jak se u nich projeví jejich geny. To konstatovala například respondentka R3 (37-38): *„Možná, že jsou ty děti takový hyperaktivní. Něco takovýho tam proběhlo, mě teď napadá. Strašili nás s tím, že se můžou v budoucnu projevit ty geny, protože*

ty děcka nejsou naše.“ Podobně odpovídala respondentka R4 (37-39): *„To myslím jo, ale když těch informací bylo tolik, že si to ani nepomatuju. Spíš tam bylo to strašení, že takový dítě dostanem a jak to bude probíhat, jo. A tak...geny a rodiče, že nás budou obtěžovat.“* Nebo respondentka R1 (38-40): *„Určitě jo. Ted' vám teda ale asi nepovím, jako jaký ty problémy byly. Možná, že furt mluvili o tom, že budeme muset komunikovat s rodičema těch dětí, a že nevíme, jak se ty geny u těch dětí projeví, jo.“* Vzhledem k tomu, že měli respondenti z poskytnutých informací spíše negativní pocity, byly zřejmě informace poskytnuty s nedostatečnou odborností. Výpovědi spadají do kategorie B odbornost podpory. Respondenti neměli dobrý pocit z možného narušování jejich soukromí a určitě by preferovali jiný způsob vzdělávání než je prostý výklad teoretických znalostí. Všichni se shodli, že pro ně mají největší přínos praktické zkušenosti. Proto by bylo vhodné zařazovat více kazuistik a řešení praktických otázek během odborné přípravy.

DÍLČÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA 2:

Jak se cítili pěstouni před a po absolvování přípravných kurzů?

Pěstouni často vypovídali, že jejich pocity byly poněkud rozporuplné, smíšené. Na jednu stranu je provázela spousta obav z toho, co je čeká. Na stranu druhou se již nemohli dočkat, až se k nim dostane jejich vytoužené dítě. Například výpověď respondentky R3 (75-77): *„Spíš teda jako, že jsme to absolvovali a ted' už to máme jako za sebou, a ted' už se těšíme tady na to dítě. My jsme čekali potom jenom rok na dítě. Nám to přišlo jako z nebe, ani jsme nečekali, že to půjde tak rychle.“* Vždy se jim ulevilo, když už měli veškeré formality odborné přípravy za sebou a jenom čekali, až získají dítě do své péče. To uvedl respondent R2 (61-62): *„Šla mi z toho hlava kolem. Už jsem to chtěl mít upřímně za sebou. Říkal jsem si ale, že už když jsme se jako rozhodli, že do toho půjdeme, tak už to vydržím. Jako ale žádnéj med.“* Jenže několik pěstounů uvedlo, že právě toto čekání bylo neuvěřitelně dlouhé až úmorné. O tom svědčí výpověď respondentky R1 (66-67): *„No předpokládala jsem, že to bude podobný, jako když jsme žádali o adopci. Necítla jsem jako nějaký rozdíl. Jen to čekání bylo opravdu dlouhý až úmorný.“* Mnohdy byli nuceni čekat i několik let.

Řada pěstounů opět vyzdvihovala potřebnost kontaktu s jinými pěstouny, kteří již mají nějaké reálné zkušenosti. To jim velice pomohlo překonat stres plynoucí z celého pro ně nepříjemného procesu odborné přípravy. Opět se jedná o podkategorii C2 sdílení zkušeností.

Třeba respondentka R4 (16-22): „Jako pro mě třeba ten víkend, co tam byl, tak tam jako přednášela nějaká paní, mladá magistra, měla malý dítě, ale to pro mě nebylo tak zásadní. Spíš to, že tam byla jedna paní, která už pěstounka byla a podruhé si žádala a musela tady tuhle přípravu prostě zase dělat, zase absolvovat jo. A ona říkala ty svoje zkušenosti, jak to bylo, když si chlapečka dovezli a to. Jako to bylo pro mě na tý přípravě pěstounů to nejlepší, že tam byla ta maminka, co už zkušenosti měla. Ne ta magistra, která to vykládala a která o tom neměla ani páru, když to řeknu takhle.“ Velice podobně na to nahlížela i respondentka R3 (16-18): „Ty pěstouni, co už měli nějaké zkušenosti, to pro nás bylo daleko bohatší, než tady to vykládání, jestli přebalujeme nebo nepřebalujeme. Přitom jsme měli už vlastně svoje čtyři děti, nebo tři děti, jo. V podstatě nám to moc nedalo teda.“

Spokojenost s přístupem pracovníků v oblasti náhradní rodinné péče byla všude různá. Někteří pěstouni neměli nač si stěžovat. Jiní se setkali s naprosto neprofesionálním přístupem pracovníků. Jednotlivé výpovědi patří ke kategorii B odbornost podpory. Například odpověď respondentky R4 (71-73): „Se sociálními pracovníci tady na úřadě jsem byla moc spokojená. Ale to je všude různý. Třeba máme z jinýho města opravdu negativní zkušenost, tam ty ženský na magistrátu byly opravdu strašný.“ Z doplňujících otázek jsem pochopila, že se tamní sociální pracovnice chovaly neochotně a dávaly neverbálně najevo, že je se vším obtěžují. Respondentka R3 (70-72) zaznamenala rozdíl v přístupu pracovníků dvou různých zařízení, konkrétně klokánku a dětského domova: „Co jsme si brali dítě z klokánku, tak to jo, to jsme byli spokojení. Ale co jsme si brali z dětskýho domova, tak ten přístup tam byl teda hroznej. Ten klokánek byl výbornej, s tou paní se setkáváme do teďka.“ Pozitivní je, že vícekrát byl přístup pracovníků, zejména sociálních pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, ohodnocen pěstouny kladně. Respondentka R1 (60) vyjádřila celkovou spokojenost s přístupem všech odborníků, s nimiž přišla během odborné přípravy do styku: „Opravdu profesionálně, nemůžu si teda stěžovat. My jsme byli teda fakt spokojení.“

Stejně tak byli někteří pěstouni naštvaní na přístup psychologa, a jiní zase tvrdili, že samozřejmě počítali s tím, že se jich psycholog bude ptát na některé intimnější věci z jejich soukromí, proto jim celé vyšetření přišlo zcela normální a v pořádku. I výpovědi týkající se kontaktu s psychologem spadají pod kategorii B odbornost podpory. Respondentka R4 (70-71) si stěžovala na přístup psychologa: „Psycholog k nám přistupoval, jako bysme byli jenom další kus. Tam nebylo žádný srdce nebo tak.“ Kdežto respondentce R5 (65-66) se zdál

přístup psychologa naprosto v normě: „*S psychologem to bylo taky celkem v pohodě. Občas ty otázky byly dost na tělo, ale dalo se to. Museli jsme s tím počítat, že se musí zeptat i na intimnější věci.*“

Ve výpovědích pěstounů se opět objevila myšlenka nepotřebnosti a zbytečnosti přípravných kurzů pro pěstouny, kteří již mají děti v nějaké z forem náhradní rodinné péče, nebo vychovali vlastní, biologické děti. To řekl například respondent R2 (14-15): „*Šli jsme do toho dobrovolně a teďka nás někdo nutí, že tady musíme absolvovat školení. Bral bych školení pro úplně nové pěstouny, to jo, ale pro nás je to zbytečný.*“

DÍLČÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA 3:

Jak subjektivně popisují pěstouni svoji připravenost před přijetím dítěte do pěstounské péče?

Na otázku s čím byli pěstouni během odborné přípravy seznámeni nebyli většinou sto přesně zodpovědět. Všichni si pamatovali, že museli projít vyšetřením u psychologa, že k nim domů chodila sociální pracovnice (kategorie A dostupnost podpory) a posléze absolvovali nějaké přípravné školení, většinou ve formě jednoho či více víkendových pobytů. Pro příklad uvádím odpověď respondentky R1 (6-7): „*Já si pamatuju, že jsme byli s manželem na těch psychotestech, pak na úřadě za sociální pracovníci, taky že chodili k nám, aby zjistili, jak to doma máme.*“ Nebo respondentky R5 (7-8): „*Prvně byl psycholog, pak jsme jednali tady se sociální pracovníci na úřadě. No a pak proběhlo nějaký víkendový školení. Možná to bylo i dva víkendy, to už teda nevím přesně.*“

Nepředpokládala jsem, že se žádný z respondentů nedokáže ani rámcově orientovat v systému náhradní rodinné péče v České republice poté, co prošli veškerou odbornou přípravou. Respondentka R1 (12): „*Vůbec. To až nějak během dalšího času jakžtakž.*“ Respondent R2 (11) řekl: „*Já teda moc ne. Musel jsem si o tom sám něco přečíst, ale moudřej jsem z toho nebyl.*“ Respondentka R3 (13): „*Já myslím, že jsme se vůbec neorientovali.*“ Dále respondentka R4 (11-13) odpověděla: „*Nám strašně pomohla paní M tady z úřadu, ta sociální pracovnice. Ta vlastně chodila do té rodiny, jo a pomáhala nám. Neustále, když jsme něco potřebovali. Jako tady úřad nám pomohl teda moc. Jinak nás teda moc nenachystali.*“ A nakonec výpověď respondentky R5 (12): „*Teda ani nevím. Snad vůbec.*“ Vzhledem

k tomu, že jsem z neverbálních reakcí zaznamenala spíše negativní pocit z toho, že nebyli orientovaní v systému náhradní rodinné péče v ČR, se domnívám, že zde nebyla dostatečná odbornost pracovníků při předávání potřebných informací. Z toho usuzuji, že jim nebyly poskytnuty žádné informace a nebo v takové míře, že je nedokázaly všechny zpracovat. Tudíž se jedná o kategorii B odbornost podpory.

Někteří pěstouni zdůrazňovali fakt, že od doby, kdy museli projít přípravou, uplynula již řada let, a proto si toho již tolik nevybavují. To mi připomněla respondentka R5 (29-31): *„Jako konkrétně si nic nevybavuju. Ono je to fakt dlouho a taky potom uběhla ještě dlouhá doba, než jsme toho našeho chlapečka dostali. Museli jsme čekat asi 4 roky. To stejně během té dlouhé doby čekání všechno zapomenete.“* Odpověď respondenta R2 (22-24) je podobná s tím, že opět zmiňuje jakési strašení ze strany odborníků, kteří přípravu vedli: *„No ono už je to 11 let, co jsme tím vším museli projít. Tenkrát toho bylo hodně, co jsme museli absolvovat a čím vším jsme museli projít. Asi jako nic nezanedbali, to jako ne. Spíš toho bylo tolik, hlavně toho strašení.“*

Jedné pěstounce, konkrétně respondentce R3, připadalo, že nejsou reálně nachystaní na to, s jakým chováním se mohou u dítěte svěřeného do pěstounské péče setkat, a jak k němu přistupovat. Sdělila mi, že jim během přípravy bylo neustále vkládáno do hlavy, aby se ke svěřeným dětem chovali s jakousi pokorou, chválili je za všechno, a co nejméně je napomínali. Realita, s níž se posléze pěstounka setkala, byla však naprosto jiná. A tehdy jí všechno, co jí bylo během odborné přípravy řečeno, přišlo naprosto zbytečné a neodpovídající skutečnosti. Proto je její výpověď řazena do podkategorie C1 sebeučení, jelikož právě vlastní zkušenosti naučily pěstounku, jak se chovat ke svěřenému dítěti. Díky sebeučení si dokázala posléze vytvořit vlastní „pracovní postup“ výchovy těchto dětí. R3 (28-33): *„Mně spíš připadalo, že jsme byli nachystaní na to, že jsou to děti, který musíme pořád chválit, a tak jako v tomhleto. Že je nesmíme kárat a tak. Spíš připravit na to, že jsou to obyčejný děti, že mají svoje problémy a že je potřeba i jako nasadit nějakou laťku a vést je k tomu, aby ne s tou lítostí, ne on je chudáček...My jsme to brali tak jako vlastně, že je to takovej chudák a nesmíme na ni zhurta. Pak jsme zjistili, že je to pěkný čertidlo, že je to úplně normální a je potřeba tu laťku tam mít úplně stejně jako u těch svých dětí, no.“*

Ptala jsem se také pěstounů během jednotlivých rozhovorů na to, jakou formu přípravného kurzu by upřednostnili. Odpovědi respondentů se týkají časové dotace

přípravných kurzů a byly tedy zařazeny pod kategorii A dostupnost podpory. Odpovědi nebyly zcela jednoznačné. Někteří pěstouni jsou radši, když příprava proběhne v jednom celku, například během jednoho víkendu. K takovým patří i respondentka R1 (43): „*Spíš, když si to můžeme odbyt během toho víkendu.*“ Jiní pěstouni tvrdili, že je pro ně lepší, když jsou školeni během kratších časových úseků, třeba během několika odpolední, například respondent R2 (39-41): „*Já teda nevydržím sedět nějak extra dlouho a poslouchat samý odborný věci. Proto jsem radši, když to školení trvá jen pár hodin, třeba jedno odpoledne. Když je to delší, tak je to pro mě dost úporný.*“ Ve stejném duchu odpovídala i respondentka R3 (47-49): „*Asi spíš tady ta, během jednoho odpoledne. Než ty celodenní, to už je takový únavný. A navíc jako zase už ten člověk chce být s tou rodinou, když už má to volno. Tady tohle je takový míň násilný.*“

Znovu byla vyslovena myšlenka, že by lidé, kteří mají zkušenosti s vlastními dětmi, nemuseli žádnou přípravou procházet. Tuto myšlenku prosazovala zejména respondentka R4. Argumentovala tím, že by se spíš měli prověřovat jiní lidé, například ne příliš funkční rodiny, kde žena střídá během krátké doby několik partnerů. Pěstounce nepřijde příliš férové, že když chce pomoci dětem z nezištné lásky, tak musí procházet takovým procesem, při němž je odhalován celý její soukromý život. R4 (47-55): „*No já bych teda řekla, že jako tu přípravu, ona je zákonem povinná, že jo? Tak jako prostě ty lidi, který opravdu už mají děti, tak už tu přípravu by nemuseli dělat. Já třeba dělám ve škole, já dělám v kuchyni teda jo. Tam máte spoustu rodičů, kteří jsou rozvedení, a teď ta maminka si dovede přítele. Ona má třeba jednoho, pak za půl roku druhýho. A kdo prověřuje toho přítele, jak se k těm děckám chová? A nás támhle prověřovali kdoví jak, chodili do domu, jestli teda je čisto, jak to vedem, že jo. Jako tohleto mně připadá zvláštní. Když teda si žádají rodiče, který nemají žádný děti a potřebují tu přípravu, tak jo. Ale rodiče, který si berou opravdu z lásky dítě, kterému chtěou pomoci, tak proč je ještě tahají po těch všelijakejch školeních. Tak to je ale můj názor jo.*“

Nabídka přípravných kurzů a seminářů pěstounům vcelku vyhovuje (kategorie B odbornost podpory). Respondentka R4 (58-59) zdůraznila potřebnost zpětné vazby od ostatních pěstounů, které se jí může dostat pouze v rámci nějakého společného vzdělávání, společné přípravy. „*Někdy jsou ty kurzy dobrý, že je tam opravdu ta zpětná vazba ostatních lidí. Zase jako když je to na zajímavý téma, tak kde bych se jinde k těm informacím dostala.*“ Výpověď patří také do kategorie C2 sdílení zkušeností díky zdůraznění potřebnosti zpětné vazby od lidí s podobnými zkušenostmi. Respondentka R5 (48-49) na druhou stranu tvrdila,

že se vlastně nedá pořádně připravit na pěstounskou péči. Protože nikdy nevíme, jaké dítě bude, jak bude reagovat a jak se bude chovat. *„Každý dítě je vlastně jiný a na to se jako nedá připravit. Každý to dítě třeba reaguje úplně jiným způsobem, než by reagovalo jiný dítě. Takže si myslím, že je to jako dost nepřenositelný.“*

Někteří pěstouni by uvítali, kdyby je někdo připravil, jak zvládat negativní emoce, které často provázejí počátky pěstounské péče, jak si vytvořit nějaké obranné mechanismy a hlavně se neobviňovat z nezvládnutí nových situací. Opět je zde viditelný nedostatek v rozsahu odborné přípravy, tudíž výpověď spadá pod kategorii B odbornost podpory. Za všechny uvádím výpověď respondentky R3 (61-66): *„Já jsem to třeba s tou naší malou měla takový...Nebyla jsem připravená na ty negace, a že já je neumím zpracovat. Já jsem myslela, že to je mířený proti mně. Takže tím, že jsem to neuměla zpracovávat, tak jsem na to nebyla nachystaná. Tak jsem si říkala, že kdybych tenkrát věděla, co vím teď, že vlastně ona to potřebovala ze sebe prostě dostat, tak by mi to pomohlo. Takhle jsem se vlastně obviňovala z toho, že to nezvládám. Ten začátek byl takovej dost na psychiku. Tohle by nebylo špatný, kdyby nás na to trochu připravili.“*

Co se týče zhodnocení vlastní připravenosti pro přijetí dítěte do pěstounské péče po absolvování celé odborné přípravy, většinou pěstouni odpovídali tak, že vlastně připraveni nebyli. Třeba respondent R2 (66-67) odpověděl, že sám byl připraven od vlastních dětí, ale samotná příprava mu moc nepomohla. *„Připravenost...no jako já byl připravenější od vlastních dětí. Ta odborná příprava, jak říkáte, mi konkrétně asi moc nedala.“* Vzhledem k tomu, že respondent hodnotil celkovou přípravu za nedostatečnou a odkazoval se při výchově pouze na vlastní zkušenosti, jsou zde viditelné dvě kategorie, a to B odbornost podpory a C1 sebeučení. Respondentka R4 (80-82) odpověděla takto: *„Připraveně jsem se rozhodně necítila. Stejně jsme potom ještě čekali asi 2 roky, než jsme to dítě dostali. A to jsem každé měsíce žhavila linky, jestli už proběhl poradní sbor a jestli tam pro nás už něco není.“* Respondentka R3 (81) se také necítila být připravená: *„To rozhodně ne. Jako příprava, to se snad ani říct nedá.“*

4.7 Závěr výzkumu

HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA:

Jak celkově nazírají pěstouni na odbornou přípravu pro výkon pěstounské péče, kterou museli absolvovat?

V mnoha případech by pěstouni, s nimiž byly rozhovory vedeny, veškerou odbornou přípravu pro výkon pěstounské péče zrušili. Například by ji zrušili pro lidi, kteří již vychovali vlastní biologické děti, dále pro lidi, kteří již mají nějaké zkušenosti s některou z forem náhradní rodinné péče, mají třeba osvojeno dítě. V případě nezrušení odborné přípravy by alespoň zmenšili její časový rozsah. Takový byl názor i respondentky R5 (20-22): *„Určitě bych změnila počet hodin té přípravy. Je toho na nás zbytečně moc. Navíc mi připadá celkem hloupý, že tím musí procházet i lidi, co mají vlastní děti. Proč taky od toho nemůžou být sprostě, jako když je pěstounem příbuznej dítěte. To mi teda vrtá hlavou.“* či R1 (22-23): *„Já bych to školení zrušila. Mohlo by zůstat jenom pro ty nový pěstouny. Ty sociální pracovnice už nás jako znají v těch rodinách, jak to chodí.“* Vzhledem k tomu, že někteří respondenti považovali odbornou přípravu pro ně za nepřínosnou a vycházeli pouze ze svých zkušeností s výchovou vlastních dětí, zřejmě pro ně nebyla příprava k výkonu pěstounské péče dostatečně atraktivní, a tudíž ji považují za ztrátu času. Pokud by pěstouni byli po přípravě připraveni na přijetí dítěte do své rodiny, jistě by nebyli pro redukci časové dotace. Z rozhovorů se dá odvozovat, že by odborná příprava budoucích pěstounů měla být rozdělena do kategorií bezdětných žadatelů a žadatelů, kteří vychovali vlastní děti.

Několikrát během rozhovorů zaznělo, že se rozhodli pomoci dětem, které jsou ve složité životní situaci, čistě z ryzí lásky, a tudíž nechápou, proč musí absolvovat tolik formalit, jako je třeba vyšetření u psychologa nebo návštěvy sociální pracovnice u nich doma. Obojí některým pěstounům přišlo dosti nepříjemné a zbytečné. Argumentovali například tím, že je spousta jiných rodin, na které by měli pracovníci úřadů zaměřit svoji pozornost. Zejména pak nefunkční rodiny s problémovými vztahy. Taková byla i výpověď respondentky R4 (47-55): *„No já bych teda řekla, že jako tu přípravu, ona je zákonem povinná, že jo? Tak jako prostě ty lidi, který opravdu už mají děti, tak už tu přípravu by nemuseli dělat. Já třeba dělám ve škole, já dělám v kuchyni teda jo. Tam máte spoustu rodičů, kteří jsou rozvedení, a teď ta maminka si dovede přítele. Ona má třeba jednoho, pak za půl roku*

druhého. *A kdo prověřuje toho přítele, jak se k těm děckám chová? A nás támhle prověřovali kdoví jak, chodili do domu, jestli teda je čisto, jak to vedem, že jo. Jako tohleto mně připadá zvláštní. Když teda si žádají rodiče, který nemají žádný děti a potřebují tu přípravu, tak jo. Ale rodiče, který si berou opravdu z lásky dítě, kterému chtějí pomoci, tak proč je ještě tahají po těch všelijakejch školeních. Tak to je ale můj názor jo.*“ Proto se domnívám, že by měla být pěstounům patřičně vysvětlena nutnost zjišťovat jejich osobní život do detailů, protože je na prvním místě ochrana dětí před případným nežádoucím chováním ze strany pěstounů.

Dále pěstounům vadilo množství a různorodost informací, které nebyli schopni si zapamatovat. Bylo by podle nich vhodné „vypíchnout“ pouze to nejdůležitější, na zbytek stejně přijdou sami po přijetí dítěte do své rodiny. Navíc často se informace, jež během přípravy získali, lišily se skutečností po přijetí dítěte do pěstounské péče. To mi sdělila respondentka R3 (28-33): *„Mně spíš připadalo, že jsme byli nachystaní na to, že jsou to děti, který musíme pořád chválit a tak jako v tomhleto. Že je nesmíme kárat a tak. Spíš připravit na to, že jsou to obyčejný děti, že mají svoje problémy a že je potřeba i jako nasadit nějakou laťku a vést je k tomu, aby ne s tou lístostí, ne on je chudáček...My jsme to brali tak jako vlastně, že je to takovej chudák a nesmíme na ni zhurta. Pak jsme zjistili, že je to pěkný čertidlo, že je to úplně normální a je potřeba tu laťku tam mít úplně stejně jako u těch svých dětí, no.“* Pěstouni museli mnohdy čekat několik měsíců i let, než dítě dostali. To dosvědčuje odpověď respondentky R2 (22-24): *„No ono už je to 11 let, co jsme tím vším museli projít. Tenkrát toho bylo hodně, co jsme museli absolvovat a čím vším jsme museli projít.“* Proto některé informace stejně během doby čekání zapomněli. Příprava by měla probíhat více konceptuálně doplněna informacemi v písemné podobě. V ústním podání by měly zaznít pouze základní nejdůležitější informace s odkazem na písemné materiály, kde by pak měly být informace dále rozvíjeny.

Na druhou stranu jim přípravné kurzy poskytl možnost poznat jiné pěstouny a sdílet s nimi své obavy i těšení na to nové, co přijde. Mohli dokonce navázat přátelské vztahy s lidmi, kteří jsou ve velice podobné životní situaci, a tudíž jim momentálně rozumí nejlépe ze všech. Největším přínosem byla pro pěstouny během přípravy možnost komunikace se stávajícími pěstouny, s lidmi, kteří mají již mnohaletou zkušenost s pěstounskou péčí. Mohli se jich zeptat na vše, co je aktuálně trápilo či pouze zajímalo. R4 (16-22): *„Jako pro mě třeba ten víkend, co tam byl, tak tam jako přednášela nějaká paní, mladá magistra, měla malý dítě, ale to pro mě nebylo tak zásadní. Spíš to, že tam byla jedna paní, která už pěstounka byla*

a podruhé si žádala a musela tady tuhle přípravu prostě zase dělat, zase absolvovat jo. A ona říkala ty svoje zkušenosti, jak to bylo, když si chlapečka dovezli a to. Jako to bylo pro mě na tý přípravě pěstounů to nejlepší, že tam byla ta maminka, co už zkušenosti měla. Ne ta magistra, která to vykládala a která o tom neměla ani páru, když to řeknu takhle.“ Obdobný názor má také respondentka R3 (16-18): *„Ty pěstouni, co už měli nějaké zkušenosti, to pro nás bylo daleko bohatší, než tady to vykládání, jestli přebalujeme nebo nepřebalujeme. Přitom jsme měli už vlastně svoje čtyři děti, nebo tři děti, jo. V podstatě nám to moc nedalo teda.“* Podle jednotlivých výpovědí je právě takto nabyté informace nejvíce obohatily a pozitivně naladily pro zvládnutí rolí náhradních rodičů. Proto by tato komunikace mezi nimi měla být podporována také odborníky ze stran vzdělavatelů eventuálně úředníků.

A) dostupnost podpory

Pěstouni celkově považovali dostupnost podpory za dostatečnou. Každý z nich věděl, na koho se v případě potíží může obrátit. Respondentka R4 (11-13) v rozhovoru uvedla, že jí hodně pomohla sociální pracovnice z odboru sociálně-právní ochrany dětí, která byla ochotna pomoci kdykoliv, když pěstounka pomoc potřebovala. Uvádím část její výpovědi: *„Nám strašně pomohla paní M tady z úřadu, ta sociální pracovnice. Ta vlastně chodila do té rodiny, jo a pomáhala nám. Neustále, když jsme něco potřebovali. Jako tady úřad nám pomohl teda moc.“* Pěstoun, respondent R2, také vyzdvihl možnost podpory od sociální pracovnice, která podle něj v případě potíží ráda poradí, co s daným problémem dělat dál. R2 (29-30): *„Ano, samozřejmě. Bylo nám řečeno, že se můžeme kdykoliv obrátit na sociální pracovníci, ta už nás případně nasměruje někam dál.“* Respondentka R5 (64-65) byla spokojená s celkovým přístupem sociálních pracovníků z městského úřadu v místě jejího trvalého bydliště. *„Jako tady na městském úřadě není problém domluvit se se ženským, jako sociálními pracovníci.“*

B) odbornost podpory

Většina pěstounů byla spokojená s přístupem pracovníků, s nimiž přišli během odborné přípravy do styku. Našly se však případy, kdy byl přístup pracovníků pěstouny hodnocen veskrze negativně. Z doplňujících otázek jsem pochopila, že se tamní sociální pracovnice

chovaly neochotně a dávaly neverbálně najevo, že je se vším obtěžují. Například odpověď respondentky R4 (71-73): *„Se sociálními pracovníci tady na úřadě jsem byla moc spokojená. Ale to je všude různý. Třeba máme z jinýho města opravdu negativní zkušenost, tam ty ženský na magistrátu byly opravdu strašný.“* Respondentka R3 (70-72) mluvila také o rozdílném přístupu pracovníků ze dvou různých institucí: *„Co jsme si brali dítě z klokánku, tak to jo, to jsme byli spokojení. Ale co jsme si brali z dětskýho domova, tak ten přístup tam byl teda hroznej. Ten klokánek byl výbornej, s tou paní se setkáváme do teďka.“* Obdobně rozporuplně se pěstouni cítili i během návštěvy psychologa. Někteří neměli co vytknout a přišlo jim toto vyšetření zcela v pořádku, například respondentce R5 (65-66): *„S psychologem to bylo taky celkem v pohodě. Občas ty otázky byly dost na tělo, ale dalo se to. Museli jsme s tím počítat, že se musí zeptat i na intimnější věci.“* Jiní byli dosti zklamaní přístupem psychologa, který se k nim choval pouze jako k případu bez jakékoliv empatie a porozumění. Taková byla výpověď respondentky R4 (70-71): *„Psycholog k nám přistupoval, jako bysme byli jenom další kus. Tam nebylo žádný srdce nebo tak.“*

C) podpora praxí

C1) sebeučení

Někteří pěstouni mi sdělili, že se až sami s postupem času naučili, jak mají přistupovat k dětem, které jim byly svěřeny do pěstounské péče. Řekli, že je tenkrát během přípravy naučili, jak se mají chovat ke svěřeným dětem. Jenže skutečnost ukázala, jak je tento naučený přístup naprosto odlišný od reality, a tak si sami museli vytvořit svůj „pracovní postup“ výchovy těchto dětí. Výpověď pěstounky R3 (61-66) ukazuje, že ani po absolvování odborné přípravy nebyla pěstounka naučena zvládat nové situace, které po přijetí dítěte přicházely, a musela sama zjistit, jak má k dítěti přistupovat. *„Já jsem třeba s tou naší malou měla takový...Nebyla jsem připravená na ty negace, a že já je neumím zpracovat. Já jsem myslela, že to je mířený proti mně. Takže tím, že jsem to neuměla zpracovávat, tak jsem na to nebyla nachystaná. Tak jsem si říkala, že kdybych tenkrát věděla, co vím teď, že vlastně ona to potřebovala ze sebe prostě dostat, tak by mi to pomohlo. Takhle jsem se vlastně obviňovala z toho, že to nezvládám. Ten začátek byl takovej dost na psychiku. Tohle by nebylo špatný, kdyby nás na to trochu připravili.“* Respondent R2 (66-67) vypověděl, že se vlastně během odborné přípravy nedozvěděl nic potřebného, co by mu pomohlo se lépe připravit na přijetí

dítěte do své rodiny. Řekl, že nejlepší přípravou pro něj byla výchova jeho vlastních biologických dětí. Ty ho připravily i na novou roli náhradního rodiče. „*Připravenost...no jako já byl připravenej od vlastních dětí. Ta odborná příprava, jak říkáte, mi konkrétně asi moc nedala.*“

C2) sdílení zkušeností

Pěstouni oceňovali přínosnost sdílení zkušeností s druhými pěstouny v rámci přípravných kurzů. Svědčí o tom výpověď respondentky R4 (58): „*Je dobrý, že je tam opravdu ta zpětná vazba ostatních lidí.*“ Dále kladně hodnotili, když byli nějací pěstouni, kteří už mají větší zkušenosti s výchovou dětí v pěstounské péči, ochotni podělit se o své postřehy a udělit jim nějaké cenné rady, které by jim pracovníci vedoucí odbornou přípravu nemohli dát. Pěstoun R2 (19) řekl: „*Spíš asi zaměření na ty zkušenosti těch lidí, to je jako hodně důležitý a přínosný.*“ V podobném duchu odpověděla i respondentka R1 (32-34): „*Od těch odborníků si teda moc nepamatuju. Nám pomohlo, že tam byli některý pěstouni, kteří byli ochotní se s náma podělit o své zkušenosti s dětma, který dostali, a jaký problémy třeba řeší oni a tak.*“

Respondenti viděli největší podporu během přípravy na pěstounskou péči v možnosti hovořit s někým, kdo už zkušenosti s pěstounskou péčí má. Ti podle některých dané problematice rozumí daleko lépe než teoreticky znalí pracovníci různých školicích organizací. Respondentka R4 (16-22) vyjádřila svůj názor takto: „*Jako pro mě třeba ten víkend, co tam byl, tak tam jako přednášela nějaká paní, mladá magistra, měla malý dítě, ale to pro mě nebylo tak zásadní. Spíš to, že tam byla jedna paní, která už pěstounka byla a podruhé si žádala a musela tady tuhle přípravu prostě zase dělat, zase absolvovat jo. A ona říkala ty svoje zkušenosti, jak to bylo, když si chlapečka dovezli a to. Jako to bylo pro mě na tý přípravě pěstounů to nejlepší, že tam byla ta maminka, co už zkušenosti měla. Ne ta magistra, která to vykládala a která o tom neměla ani páru, když to řeknu takhle.*“ Celkově se často v rozhovorech objevovalo velice pozitivní hodnocení možnosti mluvit s jinými pěstouny, kteří mají už nějaké zkušenosti. Například respondentka R5 (15-17) to ocenila takto: „*My jsme tam měli paní, která měla asi tři děti už v pěstounský péči, a ta nám vyprávěla o různých problémech a situacích, který ji potkaly, jo. Taky hyperaktivní děti měli, jo. Takže ty její zkušenosti byly teda k nezaplacení.*“

Respondenti neměli dobrý pocit z možného narušování jejich soukromí a určitě by preferovali jiný způsob vzdělávání, než je prostý výklad teoretických znalostí. Všichni se shodli, že pro ně mají největší přínos praktické zkušenosti. Proto by bylo vhodné zařazovat více kazuistik a řešení praktických otázek během odborné přípravy. Dále také zdůrazňovali důležitost učení se z vlastních zkušeností na úkor odbornosti jim poskytované podpory, jelikož se během pěstounské péče setkali s mnoha situacemi, na něž nebyli nachystáni.

Seznam použité literatury

BUBLEOVÁ, Věduna, FRANTÍKOVÁ, Jana, VYSKOČIL, Filip, VÁVROVÁ, Alena, POKORNÁ, Pavla. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, o. s., 2013.

CIRNS, Kate. *Bezpečná vazba mezi náhradními rodiči a dítětem: traumata v raném vztahu a psychická odolnost*. Praha: Portál, s.r.o., 2013. s. 51 ISBN 978-80-262-0370-4

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 408 ISBN 80-7367-040-2

MATĚJČEK, Zdeněk a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, s.r.o., 1999. s. 33 ISBN 80-7178-304-8

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. s. 332 ISBN 80-247-1362-4

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

Otázky z oblasti pěstounské péče: vzdělávání pro pěstouny a zájemce o pěstounskou péči; [editor Jan Folda (ed.)]. - Vyd. 1. - Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2010. s. 8 ISBN 978-80-86396-55-2

SINCLAIR, Ian Jeffers Tom. *Fostering Now: Messages from Research*. London, GBR: Jessica Kingsley Publishers, 2005. pages 174 ISBN 9781843103622

Sociální práce. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 1/2006. s. 23 ISSN 1213-6204

ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. s. ISBN 978-80-7367-318-5

Úmluva o právech dítěte

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. s. 20 ISBN 978-80-262-0065-9

Seznam online zdrojů

Adopce.com. : projekt náhradní rodinné péče. [online]. © 2010 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.adopce.com/adopce-osvojeni/zakladni-pojmy/souhlas-rodicu-s-osvojenim/>

HOFROVÁ, Veronika, ROTREKLOVÁ, Eva. *Odborná příprava budoucích pěstounů a osvojitelů* [online]. © 2009. [cit. 2014-02-17]. ISBN 978-80-254-4588-4. Dostupné z: http://www.triada-centrum.cz/publ/odborna_priprava.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Pěstounská péče na přechodnou dobu – Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu* [online]. 2009. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: www.mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Průvodce pro náhradní rodinnou péči – Jak na náhradní rodinnou péči* [online]. © 2009. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: http://www.tesin.cz/wp-content/uploads/2011/11/MPSV_Pr%C5%AFvodce-pro-n%C3%A1hradn%C3%AD-rodinnou.pdf

MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Rodina a ochrana práv dětí. [online]. © 2013 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14501>

Pěstouni mají právo na služby. Projekt „Pěstouni mají právo na služby“ je spolufinancován z programu Transition Facility Evropské unie, Nadací Terezy Maxové a Nadačním fondem J&T.. [online]. © 2010 [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: http://www.pestounskapece.cz/legislativa.php#pestounska_pece

Sdružení pěstounských rodin. *Odborná příprava fyzických osob vhodných stát se osvojiteli, pěstouny, pěstouny na přechodnou dobu* [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1423/jaro2012/PSY170/um/obsah_pripravy_-_projekt.pdf

Středisko náhradní rodinné péče. *Středisko náhradní rodinné péče*. [online]. © 2013 [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/cesta_zajemcu_k_prijeti_ditete_do_nahradni_rodinne_pece

TRIALOG. *Trialog*. [online]. © 2010 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.trialog-brno.cz/soucasne-programy/nahradni-rodinna-pece/priprava-budoucich-osvojitelu-a-pestounu/>

Resumé / Summary

Pěstounská péče – Názor pěstounů z organizace S na odbornou přípravu žadatelů o pěstounskou péči

Foster Care – Opinions of Foster Parents from Organisation S on Professional Preparation of Applicants for Foster Care

Kateřina Němcová

Bakalářská práce se věnuje problematice pěstounské péče. Vymezuje její postavení v systému náhradní rodinné péče v České republice a popisuje její fungování, zejména pak proces zprostředkování pěstounské péče se zaměřením na odbornou přípravu žadatelů o pěstounskou péči. V praktické části práce je popsán kvalitativní výzkum, který byl proveden s pěstouny z organizace S. Závěr výzkumu odpovídá na hlavní výzkumnou otázku: Jak celkově nazírají pěstouni na odbornou přípravu žadatelů o pěstounskou péči, kterou museli absolvovat? K získání odpovědi byly s pěstouny provedeny polostrukturované rozhovory a jejich obsah byl vyhodnocen.

The bachelor work is concerned with issue of foster care. It defines its position in structure of artificial foster care in Czech republic and describes its function, particularly the proces of mediation of foster care with focusing on professional preparation of applicants for foster care. In practical part the qualitative survey is described, which was realised with foster parents from organisation S. The conclusion of the survey answers the main survey question: What foster parents think of professional preparation of applicants for foster care they had to pass? To obtain answer was realised semistructured interviews with foster parents and the content of survey was analysed.